De school der poëzie

Herman Gorter

bron
Herman Gorter, *De school der poëzie*. W. Versluys, Amsterdam 1897

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/gort004scho01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

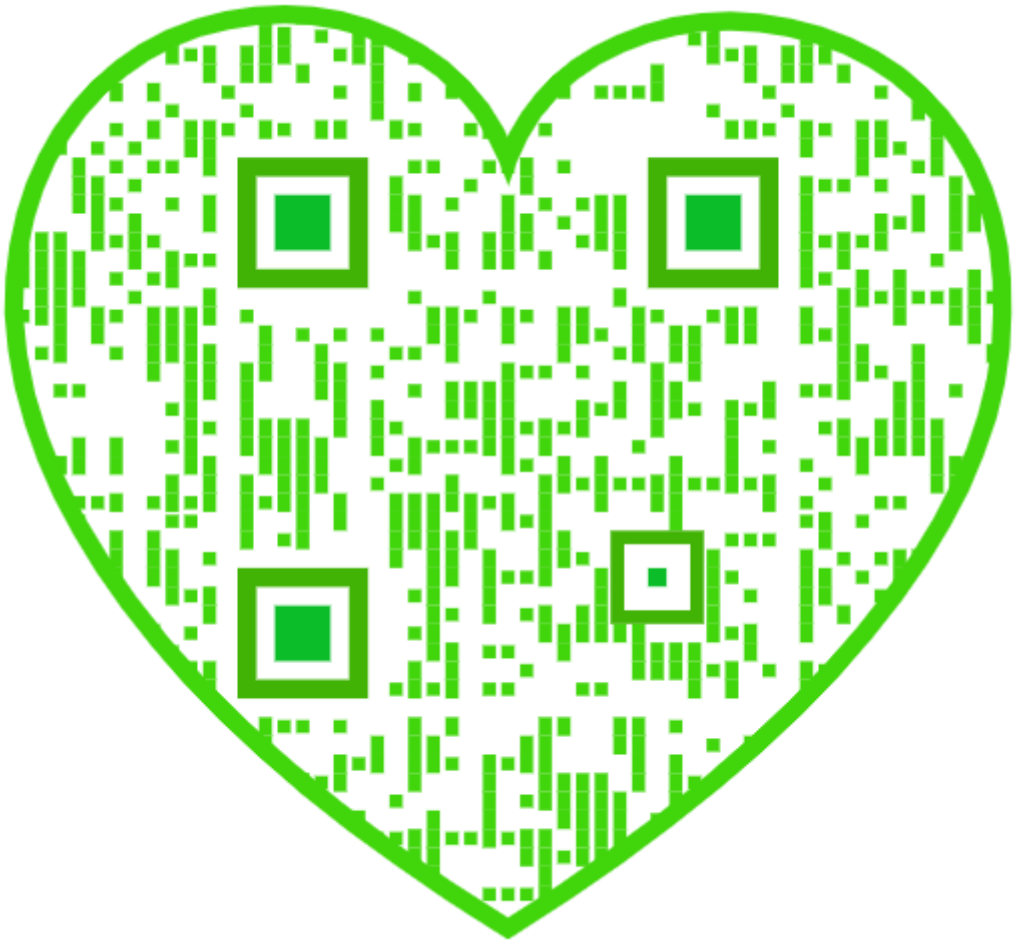

[Voorwoord]

De Nederlandsche poëzie van na 1880, welke kiemen voor eene hoogere zij ook in zich moge dragen, was burgerlijke poëzie. Zij sprak gedachten en gevoelens der heerschende, maar ondergaande, klasse uit. Zij nam haar voorbeeld in de Engelsche poëzie van het begin dezer eeuw, die de verheerlijking was van de overwinning der burgerij door de Fransche omwenteling, en van de jeugdige hoop op nieuwe ontwikkeling dezer klasse. Zij was, als alle burgerlijke poëzie, voor een deel valsch, - pseudo-klassiek, pseudo-renaissance, ja pseudo- wat niet?; zij ging alleen in zelfverheerlijking en zelfverblinding, in het alles op het spel zetten ter wille van impressie, ontroering of hartstocht, en in het niet kennen dan deze alleen, in vereenzaming, verder dan eenige burgerlijke poëzie nog ooit gegaan was: De Nederlandsche poëzie kende dus haar eigen tijd niet, wiens idealen niet meer de burgerlijke zijn, en moest, na een korten bloei, vroeg sterven.

Haar dood werd verhaast door het democratische Fransche Naturalisme, dat in scherper, kunstvoller vorm hier in van Deyssel bloeide. Het leerde ons, dat onze idealen de onze niet waren, en dwong ons de oogen op onze wereld te slaan.

Het is natuurlijk, dat, hoe deze ontwikkeling en deze omwenteling in ons verliepen, van ieders aard, opvoeding en leven afhing: den strijd en de angst, die door haar in mij ontstonden, vindt men in het grootste gedeelte dezer verzen afgebeeld.-

Maar al leert het Naturalisme naar onze eigen wereld te zien, het leert haar daarom nog niet verstaan. Er moet een andere weg gevonden worden, langs welken de kennis van het algemeene in dat wat ons aandoet, en in onze aandoeningen zelve, bereikt wordt. Niet de aandoening alleen, noch ook het oppervlakkig gezicht der wereld, maar de wetten zelve waarnaar deze zich bewegen, als deze kennis door haar gevonden en gevoeld werd, dan geloof ik dat de poëzie eerst zou stijgen tot die hoogte, waarop wij allen hopen dat zij komen zal.

Een poging om dien weg te vinden is door mij in de overige dezer verzen gedaan; zwak ook hierom, omdat, terwijl ik de Natuur zocht, mij de Maatschappij verborgen bleef. Toch heb ik gemeend ook deze te mogen uitgeven, omdat ik geloof, dat, zoover dit althans bij deze onwetendheid mogelijk is, de gevoelens waaraan ik hier uitdrukking tracht te geven, zuiver zijn, - en ik heb ze dáárom ‘School der Poëzie’ genoemd, omdat het mij dikwijls voorkwam, of het de Poëzie was, die mij leerde, hoe ik misschien tot beter inzicht en geluk komen kon.

I.

[Toen de tijden bladstil waren, lang geleen,]

Toen de tijden bladstil waren, lang geleen,
is ze geboren, in herfststilte een bloem,
die staat bleeklicht in 't vale lichtgeween,
regenen doen de wolken om haar om.

Ze stond bleeklicht midden in somberheid,
de lichte oogen, 't blond haar daarom gespreid,
de witte handen, tranen op meen'gen tijd,
een licht arm meisje dat lichthonger lijdt.

Breng over haar bloemgloede kleuren, uw
bloedrood, o nieuw getijde dat is nu.

[Ik zat toen heel stil te werken,]

Ik zat toen heel stil te werken,
de boeken waren als zerken
voor me, ik wist wel wat
elk graf in zich had.

Mijn lijf zat daar in een kamer,
boomtakken voor het raam er
heenkropen en weer, vervelend,
met groene bladen al gelend.

Mijn oogen zagen verwonderd
naar 't buitenlicht, maar zonder 't
zelf te weten wat of
hun licht oppervlak trof.

O mijn hart was toen zoo hongerig,
zoo angstig en zoo verlangerig,
zoo droog en het regende niet,
elke dag ging te niet.

Ik zat in die lichte dagen -
mijn hart hield nooit op te jagen -
ik zat te zien en te werken,
alles was m' als doodzerken.

[O als de zon schijnt]

O als de zon schijnt
en de aard wegkwijnt
in dien luister
weg in 't duister,
en maar scheem'rend het hoofd
opheft in schauw omloofd -
treed nader, treed nader,
blankvoeten te gader,
te gader de voeten, de handen -
de lachtande
de blauwooge
de blondhooge,
de zilverwoorden weenende,
het lijnig hoofd leenende
achterover omhoog in de lucht -
zoet, zoet, langzaam vlucht
door het zonnedagen
in de hooge hagen
zon - zoet zoet langzaam vlucht,
ga niet te gauw voorbij, voorbij, voorbij, de lucht
blijft hangende bevende achter u -
verlangende eeuwig naar u,

eeuwig, eeuwig, - vlucht niet te vlug -
achter uw rug
rek ik de armen
van verlangen, van verlangen
rek ik de armen,
vlucht niet te vlug.

O hoe blank zijt gij van rug,
zongebrand, uitgeglansd vleesch -
waar het tot schouder oprees,
waar de lichte haren
in trillende snaren
in de zonnescharen
hangen saam in de lucht,
in de lucht in de lucht
terwijl gij vlucht.

O als de zon schijnt
en de aard wegkwijnt
wèg in het duister -
en dan wèg de luister,
uwe luister,
alle luister.

[Wij zilvren wezens, nevellichten, gewassen]

Wij zilvren wezens, nevellichten, gewassen
neven elkaar, onzeker, wilden het licht:
In misten van donker, onze groote vragen
vreemdelinge in scheemre mist om licht -
Teeder beginnen en glimlachend blinken,
lichtkens verrijzen, weigren te versterven,
zekerlijk lachen en lichtblijde blinken,
wenken en vlieden, vliedend omziend, wimprend,
wilgen van licht, linten van licht, wit zilvren
wateren licht, fleemlicht, zichten rillicht,
scheden en bajonnetten licht, - lichtarmee.

Ons vleesch bloeiend van licht, licht slempend,
onz' harten zwellend van licht, licht brekend,
oogen licht donzend, kristallen lichtkronen.

[De lucht was geel als gele chrysanthemen -]

De lucht was geel als gele chrysanthemen -
weien goudgroen in fonklende atmosfeeren
van misten - goudgesmolten horizonnen -
door goudzongloedend miststrooigoud verduisterd.

Een gouden licht ter wereld, gouden twijfel,
overal, overal, koninklijk twijfel,
twijfelend goud, gouden vertwijfeling.

Troonden onz' harten in het gouden duister,
in 't goud onz' oogen als kristallen kronen.

[Onz' hoofden weenen en zijn genegen]

Onz' hoofden weenen en zijn genegen
tegen elkaar, ze weenen en weenen.

Het licht spint binnen zijne laatste wade,
die hebben we om, de afscheidswade.

Blinkend zwerven de glimmerlichten,
en al de dingen zijn aan het bezinnen.

Het licht is binnen aan het oogenblikken,
en al de dingen zijn aan het lichtdrinken.

Streelende spreekt het licht, zweemende fleemen
zijn blinkende lippen bij het afscheid nemen.

Onz' hoofden weenen, armen overbruggen
onz' schouders, stil staan onze ruggen.

Het lichteleger trekt nu stappend henen,
ritsellicht in de laatste deze en gene.

Onz' hoofden zijn genege' en weenen
tegen elkaar, ze weenen, weenen, weenen.

Het licht zegt onze tranen goeden dag,
omkijkend, ze weerglimmen dag.

[Ik zat eens heel alleen te spelen]

Ik zat eens heel alleen te spelen
op een gedachteharp, de kelen
van schemering en duisternis om mij
fluisterden liedjes, het leek tooverij.

Mijn vingers en mijn oogen teeder gleeden
langs gele snaren, boven en beneden
bleven ze langer, want ik wist niet wat
ver achter in gedachtenvlakte zat.

Een kinderbeeldje, dat is òpgerezen
zwierig in haar gewaad, ze had te lezen
gezeten in haar vreemd gedachtenboek,
nu stond ze in een gelen rimpeldoek.

Nu kwam ze dichter bij, we zijn gekomen
midden ter vlakte onder heel wat boomen,
we spraken niet, want boven zei de wind
al mijn gedachten en die van het kind.

Maar te dansen zijn we wel gegaan,
heen en weer, op en neer, een lange baan
van luchtige passen, voeten beurteling
omhoog, omlaag, als rozenbuiteling.

Te dansen zooals twee rozen gaan,
rozeroode rozen tusschen groene blaan
samen gesproten van uit ééne steel,
twee windewiegelingen, geen geheel
maar altijd twee, hoewel ze ongescheiden
het leven doordansen met hun roode beiden.

Zoo dansten wij, mijn vingers scholen in
't geelglimmende fluweel, een diepen zin
voelden ze daar van 't levende dat edel
in 't gele woonde, en de windevedel
blies uit een adem van een gele stof
zooals een zonneschijn in bloemehof.

Wij zeiden altijd niets maar sprongen om ons om -
haar gouden oogen fonkelden, haar lippen bleven stom -
de wind zei àl gedachten, en de dansemaat,
die fonkelde in diamant op haar gelaat.

Maar eind'lijk zei ze goeien dag en is weer weggegaan,
op hare lippen danste lach, haar kleed was als de maan

zoo flikkerend om 't dansend lijf, zoo sprong ze heel, heel ver,
zooals de gouden maan eerst, toen zooals de gouden ster.

Ik ben zooals een oosterster, zij tintelt in het westen,
wij tweeën vogels weten wel de takken onzer nesten,
wij komen nog wel weer te saam, is het niet, is het niet,
dansende liefste, liefste, liefste, op windelied?

Maar onderwijl zit ik te spelen
op een gedachteharp, de kelen
van schemering en duisternis om mij
fluisteren liedjes, het lijkt tooverij.

[Mijn liefste was dood,]

Mijn liefste was dood,
toen ben ik gegaan
alle werelden door,
ik heb gevonden, de wereld is groot,
maar zij was dood.

Ik heb veel gevonden, de wereld is groot,
er zaten veel in den nacht
met witte vingren wenkend, de macht
van mijne doode was heel groot.

Toen ben ik gekomen op eenen akker,
o mijn liefste word wakker,
gij laagt daar neer zoo zwart,
droomasch, verbrand uw hart.

Gij hadt te lang gewacht bij het vuur,
elk nacht- en daguur
zaagt ge mind'ren de vlam
alsof een dief haar nam.

En toen het stervend was op 't hout
het roode vuur - te koud
was het - toen hebt ge 't opgestookt
met eigen ziel, het heeft gerookt,

het heeft geknetterd, het heeft de vonken
doen springen en lonken,
het vuur heeft sissend het hout gekust
als kleine meisjes - het is gebluscht,
o mijn liefste word wakker,
uw asch is zoo zwart op den akker.

En in mijn angst ben ik heengegaan
een heel eind weg, over de baan
van den akker, toen heb ik gezonden
de roode liederenmonden,
om te roepen de dagschuwe,
nachtzieke schaduwe,
haar ziel, die bij de wachtvuren
wachtte de nachturen -
of ze nog levend was,
om te rak'len in de asch,
om te lokken uit de lucht,
als ze soms daarin was gevlucht,
dat ze kwam om me toe te spreken,
langs mijn wangen haar weeke
lippen te laten gaan -
de armen om me te slaan,
met haar vingers mijn hoofd te streelen,
in mijn ooren te kweelen,
met haar stem mij te zeggen dat
ik haar altijd heb liefgehad -

[De avond aâmt nu haar goudgroene licht,]

De avond aâmt nu haar goudgroene licht,
waar is uw gezicht, waar is uw gezicht?
op aarde staat een altaar opgericht,
groenege takken branden rook en licht,
waar is uw gezicht, waar is uw gezicht?
De avond ademt om goudgroene boomen,
zult ge nu komen, zult ge nu komen,
het kopren mos brandt, aan hun groene toomen
en trenzen schudden al de waterstroomen,
zult ge nu niet komen, zult ge nu niet komen?

Groene ruiters gaan in draf,
rappe hoefklinkers, hoogten af,
avondhoogten. -

Groene jachtstoeten rijden op
zwaarbestamden heuveltop
in de hoogte.

Ze blazen daar hoog hun kopren klaroenen,
groene vaandels dragen baroenen,
staan allemaal in avondlicht,
blazen orkest naar het West gericht -
de wereld lavend
gaan zon en avond
dood, o dood - waar is uw gezicht? -
het wordt zoo donker onder de boomen,
zult ge nu komen, zult ge nu komen,
waar is uw gezicht?

De ruiters zijn naar huis gekomen
elk naar zijn slot in de oude boomen,
de nacht heeft hen in hun sloten gedekt,
de avond had haar niet gewekt.

[Mij brandt dit eene groote verdriet,]

Mij brandt dit eene groote verdriet,
ik kan niet vinden,
wie eens om mij het leven liet,
die jonge hinde,

dat jonge kindje, die jonge bloem,
die ochtendwolk, die nachteroem,
die witte ster, die bloemewinde,
die jonge hinde.

Ik ben gegaan de werelden door,
ik kan 't niet vinden
waarin ze schuilt die ik zoo minde,
zij is te loor.

Zij was de zon en ik de regen,
zij scheen door mij -
en van ons beide is opgestegen
een kleurenrij.

Die hangt nu boven in de lucht
met wereldvlucht,
de wereld is groot, eindloos groot,
maar zij is dood.

[Ik liep 's avonds door mijne stad,]

Ik liep 's avonds door mijne stad,
het water zwartvloerig, elk huis had
zich van boven tot onder met rouw behangen,
dat was zoo mijn verlangen.

En voor alle ramen zaten
mijn onderdanen naar me te zien,
ze hadden het donker gelaten
om me te beter te kunnen zien.

En midden op een plein
wou ik alleen zijn,
ik heb mijn herauten verzonden
naar alle ronde.

Den roode hoorde ik zingen
veraf en met zijn zwingen
karmijnrood kleppren hard,
het roode was nu zwart.

En er sloeg een zwarte brand uit
veraf, de vlam stak zijn hand uit,
daar was een vrouwegeschreeuw,
woorden als vonken sneeuw.

Ik zat eenzaam te kijken
uit het donker naar het prijken
der vlam en het deed me zeer,
langzaam kwam 't donker weer.

En waar de gele was gegaan,
verscheen hij hoog als de gele maan,
de huizen en al de daken
zwart bij het geel afstaken.

De huizen kregen een valschen schijn
van schoonheid of ze van ebbenhout zijn,
met lijsten vlammend van goud,
ivoren balken geel en oud.

En vrouwen kwamen uitsteken
het hoofd uit ramen, ze keken
en spraken wat woordjes fijn
en valsch zooals munten zijn.

En mannen kwamen met koppen
vooruit uit de stedesloppen,
het roode dikke werd geel,
zeien woorden zwart en veel.

Ik zat heel stil en recht,
mijn onderdanen zijn slecht,
dacht ik, ik ben alleen -
ik voelde me trotsch en tevreên.

[In de zwarte nacht is een mensch aangetreden,]

In de zwarte nacht is een mensch aangetreden,
de zwarte nachtwolken vlogen,
de zwarte loofstammen bogen,
de wind ging zwaar in zwarte rouwkleeden.

't Gezicht was zoo bleek in 't zwarte haar,
de handen wrongen, de mond borg misbaar,
de nek was zwart,
een hel was 't hart,
van daar kwam het zwarte en worgde haar.

Met de wind, met de boomen en met al de wolken
is ze gekomen,
het waren rondom haar groote volken
van zwarte nachtdroomen.

Bij een groot zwart water aan zijn zoom
heeft ze heel stil gestaan,
de lang geleden geboren boom
heeft het toen geraân -

en de wind en de wolken hebben stil gestaan,
ze hadden het niet gedacht,
anders waren ze niet gegaan
en hadden haar niet hierheen gebracht,

en alle zijn ze blijven staan,
de wind en de boomeblaan
en het wolkevolk
en de zwarte golven in de kolk,

en de vaders en de voorouders
stonden omhoog
in stille wolken met hun schouders,
tot de voeten in zwarte toog,

en de kinderen die ze had willen baren,
kwamen rondom
tegen de boomen staan, ze waren
klein en stom,

en één ding dat ze in haar leven
altijd had gehad,
kwam nu heel hoog boven haar zweven
lichtend mat,

een groote vogel, een groote bloem,
een klinkende klok, haar groote roem,
haar stem waarmee ze was geboren,
hing nu omhoog en liet zich hooren.

En al die kindren en die ouden
hadden het niet gedacht,
en ook niet de stem die boven de wouden
nog zong in den nacht -

die was altijd in 't leven geweest
haar eenig lam,
die blaatte nu nog als een eenzaam beest
of ze bij hem kwam,

die was het eenige vuur geweest
voor hare handen,
daar kwam ze 's avonds erg bevreeesd
uit de menschelanden,

die was het droomen en lavende slaap
voor haar in 't leven geweest,
die stond nu boven, een eenzaam schaap,
een blatend beest.

Maar toch ze ging en ze sleurde mee
in een sleep,
kindren en klanken, in zwarte zee
ging alles scheep,

en 't dreef nog even, het water zwart
vonkte van diamant,
in die groote schipbreuk brak ook het hart,
alles zonk, het laatst de hand.

[De boomen waren stil,]

De boomen waren stil,
de lucht was grijs,
de heuvelen zonder wil
lagen op vreemde wijs.

De mannen werkten wat
rondom in de aard,
als groeven ze een schat,
maar kalm en bedaard.

Over de aarde was
waarschijnlijk alles zoo,
de wereld en 't menschgewas
ze leven nauw.

Ik liep het aan te zien
bang en tevreden,
mijn voeten als goede lien
liepen beneden.

[De heide is maar stil,]

De heide is maar stil,
het overal vol licht,
en als een zilverspil
het zonnelicht;

de wolken varen weg
over het vage blauwgrijze,
heel ver liggen witte weg
op zilvere wijze.

Ik voel den wind vergaan
om mijne ooren,
ik wilde wel vergaan
in 't licht te loore.

[Het is weebleekerig grijs,]

Het is weebleekerig grijs,
het regent wat,
de wind zingt een arme wijs,
de daken zijn nat.

Menschen gaan langzaam aan,
noemen het werken,
ernstig dagelijks gaan
zonder te merken.

O, om een lichte bleeke meid
die nu opbloeie,
wat weeïge lelieheid
mij, warme, moeie.

[De zon. De wereld is goud en geel]

De zon. De wereld is goud en geel
en alle zonnestralen komen heel
de stille lucht door als engelen.
Haar voetjes hangen te bengelen,
meisjesmondjes blazen gouden fluitjes,
gelipte mondjes lachen goudgeluidjes,
lachmuntjes kletterend op dit marmer,
ik zit en warm m' er.

Kijk ze nu loopen wendend om me heen,
't lijkt wel een herfst op den witten steen,
een herfst van dorre en gele kraakbladen,
engelen in wevegoudwaden,
zwevende guldvliezen,
neigende zonbiezen,
fluitende gouden zonnegeluiden,
ze leiden elkaar van uit het zuiden,
ze loopen over mijn marmersteen
in goudmuiltjes heen.
En 't lijkt of ze nu wel overal zijn,
de wereld is vol met een geelen goudwijn.

[De stille weg]

De stille weg
de maannachtlichte weg -

de boomen
de zoo stil oudgeworden boomen -
het water
het zachtbespannen tevreeë water.

En daar achter in 't ver de neergezonken hemel
met 't sterrengefemel.

[Ik ben alleen in het lamplicht,]

Ik ben alleen in het lamplicht,
de dingen kijken met een glad gezicht,
om me in 't licht.

De dingen staan om me zoo stil
te luisteren wat de stilte wil,
vertellen wil.

En een verleden komt me aan de ooren
die stil opkijken en die stil ophooren,
dingen verloren.

[Beweging is vóór me ongewis,]

Beweging is vóór me ongewis,
dag nauw siddrend is
geboren, waar menschen vluchten
doorheen, door de witte luchten,
de zwarte menschenstoeten
flauwooge, hangvoete -
de nacht valt, de zwarte brandnacht, -
die heeft nauw omgebracht
het zilverige lislicht,
of om de gevels
zwiepen de nevels
weder van stengelend licht.

Levenbeweging is ongewis,
ik werd geboren
en naar mij te voren
drongen op golven aan
vlotten met menschen belaan,
menschengezichten en dingen,
menschen zoo vreemdelinge
in 't daglicht, zoo licht en fijn,
met zoo welbegrepen schijn.

En ik zelf liep zoo te ademen
de heet verbrande wademen
der lucht, die van zelf doet drenken
keelen en vol beschenken.

Ik ademde licht tevree,
alleen des avonds dee
ik de oogen der dingen toe,
dan was àl om me moe
en wou me ook niet meer aanzien -
elk ding werd zwart van aanzien.

Ik heb honger gekregen,
ik voelde de leege
holen in mij worden des nachts,
in mij is onverwachts
verlangen gekomen,
o mijne leege armen,
o mijn oogen, o mijn arme
verlangende ooren en zoomen
van mijn bloedenden mond -
Sidderd' ik toen, rondom me stond
bleek en flauwoogig het lichten
van al de wereldgezichten.

Handen omhoog ben ik gegaan
vluchten, de zoute traan

stroomde over mijn lippen,
mijn voeten sloegen de slippen
van der dagen gewaan
langs waar ik vluchtend gegaan.

Ik schreide, ik schreide zoo,
mijn keel verhardde zoo,
ik liep zoo hard, zoo hard,
zoo'n pijn deed mijn hart.

O witheerlijk licht, wis
licht dat rondom me is,
maagd die lichtlucht zijt,
tot u heb ik geschreid.

Stil sta ik nu bij u,
vol licht is het mij nu,
het trillende wieglende leven -
ik zie het omhoog fijn beven,
ik zie het benee vaststaan,
warm lichtend, koel donkrend op een effen baan.

Wij staan daar diep verscholen in,
hebbe' onze lust en onze zin
daarin, is het niet? is het niet? niemand weet
ons vrede gekomen, verdwenen leed.

[Toen zag ik je -]

Toen zag ik je -
Er was toen veel licht,
de kamer was een bloem die, dicht,
in eens open uit gaat schijnen,
het licht vloog rond in lijnen.

Ik was heel stil en ik dacht niet veel,
ge hebt gekeken en heel
mijn hoofd is wijd opengewaaid,
zooals 's zomers opengelaaid
boven op een wijd, wijd land,
in een wijd wereldsch open land -
zoo was ik eens in die kamer
in die roode gouddoorlijnde kamer
waar het gasgoudlicht doorvloog op vleugels
vleugslaande wegslaande roeivleugels
in de teere lucht,
in de bevende lucht,
in de lucht die vlucht als je doorgaat -
hoor hoor hoor o ik hoor het,
je teer droog keelstemmetje spreken,
omhoog en wat lager spreken

vlak voor me, ik rook je teer vleesch,
je uitschijnend stillevend vleesch,
ik stikte in je oogenkijken
in dat tintelend bloote kijken
uit dat stil hoofdbewegen,
in dat trillen en dat bewegen
van je handen en je hoofd en je voet
zooals het aan me nu nog doet.
O kon ik maar vinden
het uitvlietend gezwinde
woordenriviersterrelsel
waarin ik het alles vertel
voordat ik weg ga sterven
in het leven waarin ik zoo zwerve.
Maar o schoone tintelkleure
die binnen de groote lichtdeuren
van den zonzomer is,
en al de lichtlichternis,
de hooge heilige mis
van de dagen,
en goudlicht en avondschijn
in de roode kamer die zijn,
waarin zij toen was
met haar lichaam als glas
zoo doorzichtig, zoo lichtig, wilt wezen
samen altijd uitgelezen

in me die haar eenmaal zag
in uw licht roodgoudwitten dag.

Want laat ik maar bibbren
en maar heel wèg sidderen
in woorden opdat niets meer is
dan hare lichternis.

[Voel je den nacht]

Voel je den nacht
den eersten lentenacht?

Hoor je de boomen wel zingen
eerst daar heel hoog hoog zingen
van de teere bovenste takken
als keelen die braken
in angstig verlangend hoog vreugdeschreien,
hun hoog gierluidende lentelijen,
hoor je den nacht
den eersten lentenacht?

En nu gonzen de stammen
nu de eerste nachtvlammen
hen grijpen in zwarte handen,
ze gonzen tusschen hun tanden,
hoor je het, kind,
hoor je het, kind,
de oude zwarte stampalen
droomen in lage schalen
omdat het nu weer begint.

Laten we nu onze hoofden
buigen in zoelomloofde
zwarte warme nachtboezems,
om de lippen doffe nachtbloesems,
in de haren nachttrillingen,
aan het lijf onze vingeren,
in den mond onze drooge tongen,
in onze armen die vongen
elkander eindelijk
o eindelijk.

Laten we hoog opstaan
en door de zwarte lente gaan,
hij heeft zijn zwarte luchtebloemen,
dat zijn zijn geurige lentehanden,
daarmee is hij gekomen
daarmee loopt hij de wanden
der ronde luchten af -
hij legt ze aan onze wangen,
wij drinken luchten-lange
teugen zwartvallend hemellicht,
dat valt stil af
op ons gezicht.

Wat ben je nu zwart,
ik kan je oogen niet eens meer zien,
is dit je hart -
wat gaat er geschien?

Ik ben zoo bang,
toch is het zoo veilig,
de lente is zwart, de lucht weelig,
en jij in mijn armen zoo zacht
in je huidevacht -
het komt van het lang verlang.

Je bent zwart, ik wou wel vergaan
hongerig, nooit van daan
meer komen, in zwarte bloemen
o mijne zwarte bloeme.

[De lente komt van ver, ik hoor hem komen]

De lente komt van ver, ik hoor hem komen
en de boomen hooren, de hooge trilboomen,
en de hooge luchten, de hemelluchten,
de tintellichtluchten, de blauwenwitluchten,
trilluchten.

O ik hoor haar komen,
o ik voel haar komen,
en ik ben zoo bang
want dit is het siddrend verlang
wat nu gaat breken -
o de lente komt, ik hoor hem komen,
hoor de luchtgolven breken
rondom rondom mijn hoofd,
ik heb het wel altijd geloofd,
nu is hij gekomen.

Goud is het in de lucht als goude heiligen,
in labberlichtkleeden, de zeilige
die nu de aarde bevaren, bezeilen,
over de luchte meeren
met het zachtgladde kleed scheeren,

en blijven wijlen
en komen keeren,
het zachte hoog luchtkleed tillende zeilen
ze heene en weer wiegelende
en blikken zich spiegelend
in de blauwe verwarmde waterevlakken.

O hoor je haar komen
met je zachte warme vingeren
hoog trillende in de bloeme-
luchten die rondom klingelen?
met je vlottend haare
met het licht gebaren
van je blauwe vervlietende oogen
in het allerhooghooge
het hoogheilige luchtige goudluchtere licht?
hoor je 'm komen teederstil licht?

Laten we nu lachen
lachen lachen lachen
in zijn gezicht dat daar dagen
dagen doet in den dag,
laten we tranen weenen
weenen weenen weenen,
hij weent ook over ons henen
in zijn sneeuwglinsterdag.

Lentelicht is nu gekomen,
eindelijk is het gekomen,
o laten we toch lachen
lachen zoo licht als dagen,
want hij is er, hij is,
en gij onz' droefenis
val toch in tintellichttranen
als bleeke vallende manen
stil in de lichternis.

Wij voelen als twee
hooge, op stengel verhoogde lenterood-bloemen
midden in de lichtzee -
de lente is gekomen.

[Ik was toen een arme jongen]

Ik was toen een arme jongen
met te groot verlangen.

Lange luchten kwamen gevaren
als lichte zeeëbaren
over mijn hoofd, over mijn hoofd -
mijn licht weenend hoofd.

Op rezen zonnen, vergingen
op hunne goudvurige zwingen,
moe viel mijn oog in mijn hoofd.

Mijn lichaam was toen zoo wonderlijk,
elk lid afzonderlijk
leefde, ik zag het aan,
ik wist niet waar te gaan.

En lentenen kwamen met ademen,
sleepluchten in sleeplichte wademen,
en lichte groene groenblondende schroomen
licht lichtlijk straalvingerend om boomen,
en glansplekkende wateren
en uitgestrekt klateren
des eeuwigen hemels,
en ernstige kemels

van wolken, onderwijl hoog over de lucht -
mijn jeugd, mijn jeugd, vlucht, vlucht,
vlucht niet te gauw voorbij,
maar blijf bij mij.

En donkere nachten
met purperblauw gedachten
en woorden uit omlage stad -
ik zat, ik zat
duisteromfonkeld, nachtoogbelonkeld,
omhoog tegen mijn kussen
gedachten te sussen
en wiegelen in mijn armen -
dat maakte zoo warme
mijn borst en adem langs mijn hals.

En dan de verlangenweeën
naar de schitterlichtzeeën,
naar het teere vingrige spelen,
naar het ongehoord tintelgekwelen,
naar het strepend fellichtend ooglichtblauwen,
naar het lichtezwemen van vrouwen,
naar omtrekken licht die vallend kwijnen,
waar lichamen lijnen schijnen,
ver weg, ver weg -
terwijl hier ver weg

tranen neervallen, lachen opschijnen,
en 't leven in lichte treinen
lachend voorbijgaat alsof het leeft -
zie vèr, vèr geeft
zich de een na de ander op als golven,
golven, golven bedolven
de een na de ander, alles is lichten,
wit, wit verlichten,
en scheem'rend schijnen,
vlekken en lijnen.....;
dat is de koninklijke dag
dien een arm kind zag,
lang geleden, lang geleden,
verlangende, toch tevreden,
niet wegdurvend uit verlangen,
lange, lange, lange.

En altijd weer dagen
goudzonspreidingvlagen
en mijn naakte armen omhoog in het licht
en mijn hoofd achterover naar 't licht,
en altijd wachten
wat in gedachten
geheel niet meer was dan wit licht.

[Zacht kwam ze als jonge sneeuw,]

Zacht kwam ze als jonge sneeuw,
stille en wiegelend,
witte zich spiegelend
in den spiegel der grijze eeuw.

De eeuw was een grijze spiegel,
blinkende met gewiegel,
voer ze er over heen -
wit in het wit verleen.

Ze was lichtgeschuim, ze was vonkelsel
ze was licht'ge luim, sterkarbonkelsel
op het waterig vlak der aard,
ze was handgevlam, ze was vuurgelicht,
ze was brandgekam, ze was uurgelicht,
ze was brandende diamantsneeuw,
o ze was toch bewaard,
blanke gekooide meeuw,
eind'lijk voorbijvliegende aan de aard.

In de grijze lichthoven,
op den akker lichtschoven,

in de waterpoelen van licht -
vonkelde haar gezicht -
hingen haar bloemekens, haar witte lichtharten
open en bloot te wachten,
in den sneeuwigen zomer
de sneeuwlichtdroomer
de zon omregende haar
handen met stuifsneeuw klaar,
in de dooiende nachten
de maansneeuwvachten
behingen haar stille ooren -
ze zat naar het vallen te hooren
van 't opene sneeuwbloemgloren,
maansneeuwbloemen hooggeboren,
die spraken met gele monden
al in het ronde, -
de lichte winden
die trippelhinde
woeien naar voor, naar ver -
o een verloren veer -
maar een lichtgeschuim, maar een vonkelsel,
maar een licht'ge luim, maar karbonkelsel,
maar een sneeuwween' lachsneeuw' meid -
o hare vroolijkheid,
o hare droevigheid
sneeuwden wel wijd en zijd,

Haar oogen begonnen te gloren,
haar handen kwamen naar voren
meer en meer, meer en meer -
ze voelde uit zich verloren
veel gaan, ze wou toebehooren
teer, o teer.

En het ooglichten begon
en het hoog opkijken,
en het opschrikken begon
en het heel ver wijken -
het wegsneeuwen als sneeuwjacht
en het voetvluchten heel zacht,
en het heel zacht in zich denken,
en dan weer het wilde krenken
der vingeregrepen
en het zacht gegrepen
hoofdhaar en het liggen neer
en 't wreede levensbegeer.

En het bloedproeven begon,
het wijnroodbloede -
en het volgroeien begon
en hartstormwoede
en het heenloopen en het wederkeeren
en het wrang gepijn, het diepe zeere
leeg zijn en hongeren heel alleen,

en het zacht neerzinken
en het opblinken
van willend lachen om het lijf heen.

En het luisteren begon
in de stille kamer -
en het stilzitten begon
voor de gladde ramen
en het vèr weg zijn als een droom
en het luistrend hooren
naar het geboren
worden geluiden als een droom.

En de wereld hooren
en de wind hooren
en het zonlicht hooren
en de nacht hooren
en het stappen van den lichttijd,
ze was onderwijl gekwijn,
o, ze was zeegeween,
o hare vroolijkheid,
o hare droevigheid
konden nòg flauwlicht zijn
als sneeuwigheid.

[En ik bij de stille zeeën]

En ik bij de stille zeeën
der wereld zoo wreed tevreeën
levende, hongerende,
o, ik verhongerende,
ik met mijn drooge handen,
ik met het knarsetanden,
ik met het al aangrijpen,
ik met het tot niets rijpen
van bleeke begeerende vruchten -
ik at de geduchte
lauwe ademen met mijn ooren,
ik stond bibberend voor de
groote wijd opene spiegeloogen -
de blauwe lichthoogten.

Hoor, ze gaat over de zeeën
de bleeke sneeuwweëe,
sneeuwvlagigheid -
de waters beneeën,
ze liggen te schreien
van gragigheid -

er begint blauw blinken,
de voeten zinken
tot ons, tot ons -
de armen dalen,
rood wordt het vale
vleesch zooals rood dons.

Ik zie haar lijf,
ze is vol schaduw en rood -
teer zijn de dalen in haar.

[Ik zat eens heel alleen te denken]

Ik zat eens heel alleen te denken
aan een gedachtezee, het krenken
van gele golfjes kriebelde mijn voet,
ik voelde als zoet lachen in me, zoet.

Een murmelwindje floot me om de beenen,
lang blikkend schoven zich de golven henen
verlangend, en ze veinsden hunnen lach,
ze weenden dàn als ik ze niet meer zag.

En stil begonnen toen de bleeke misten
knievouwend op te staan en in de risten
àl voort te gaan, de murmelwind werd koud,
de mistewang en waterwange blauwt.

En toen kwam ze aangegleden
òver het ijswater -
voeten haar kletteren deden,
handen met handschater,
lichtend verrezen òm de witte misten
kijkende lichtoogig of ze vergiste
zich met te komen, maar ze weigerde néén -
o weenen, weenen, weenen
deed ze met geween.

Weenen, weenen, weenen,
lachen, lachen, lachen,
ik wist niet of druppelen schenen,
ik wist niet wat oogen zagen -
gleden haar koude handen,
vielen haar marmerwangen
dicht voor me neer, eilanden
licht zag ik in verlangen -
zee, hare oogen, blinken,
deed ze toch nederzinken
stillekens, smeltend, nevelend aan mijn voet -
spraakademen, oogademen, handademen, haarademen riekten zoet.

Weenen weenen weenen,
lachen lachen lachen,
ik weet niet wat er uitschene,
ik weet niet wat er uitzage -
over mijn strakke oogen
sloegen de neergebogen
nevelen van haar om -
dicht in mijn mondkeel stom,
drongen haar nevelen,
lichaam te omrevelen
vielen hare lichtzeilen,
sloegen haar vlamwaden
mistvonkelsel beladen,
dooddronken, neergelegen, bleef ik wijlen.

O weenen weenen weenen
o lachen lachen lachen,
haar armen deden me dragen,
haar handen deden me schragen
als een hooge hooge wagen -
misten hebben geschenen
lachend als blanke vanen -
om ons tweeën henen
fonkelden vallende tranen,
ik wist wat mijn oogen zagen.

[Een roode roos is in mijn hand,]

Een roode roos is in mijn hand,
zie hoe puur
elk blad brandt,
nu is vol vuur
elk mijner oogen, mijn hoofd verbrandt.

O dof karmijn
bevroren wijn
uitslaand plots in roode vlammen,
en vuurrood bloed
fonteinen gloed,
gebroken uit de hartedammen.

Ik kan staren en al uw licht vergaren,
ik kan liggen neder, 'n geblazen veder,
hijgend, hijgend om u,
ik kan mij wasschen diep in plassen,
ik kan hoog opdrinken uw hoog uitblinken,
uw vlammen luw.

Een roode roos staat voor mijn slaap,
zie hoe somber,
bloed in mijn slaap,
een droom als amber,
in roode zeedroom, ik blanker kaap.

O droevig klotsen
en somberder botsen
rondom mijn droomenden voet -
o bloemfontein van rouw,
roerlooze droom van vrouw,
witschitter en somber als roet.

Ik kan droomen van 't bij u komen,
ik kan weenen, bij u verschenen,
gij zijt zoo rood in mijn ziel -
gij zijt mijn gloênde, mijn eeuwig woênde
vulkaan waarin ik viel.

Dood, o dood,
sombere, somber geronnen rood,
kom, o kom.

[Samen te loopen tusschen breede zeeën]

Samen te loopen tusschen breede zeeën
en landeilanden als wij samen deeën,
samen te eten van de grijze lucht -
en aldoor door dat éénzelfde en geducht
uitgaan te voelen tot elkander heen,
en niets te zeggen, arme menschetweên,
wel naast elkander maar toch gansch alleen,
uw handen naast mij op en neer zien gaan
en uwe oogen in het opwaarts gaan
over mij voelen - hoor de breede zee
wellend en komend met een zelfde treê.

[Het strand was stil en bleek,]

Het strand was stil en bleek,
ik zat doodstil en keek
naar de blauwe rimpeling -
er was ook windgezing.

Ik wist wie naast me zat
witrokkig en ze had
roosrood het glad gezicht -
er was ook veel zonlicht.

[Haar oogen tintelkelken,]

Haar oogen tintelkelken,
haar hand stil rood,
haar lijf een wèlle kelke
uit haren schoot.

In de stilte van de stad
kwam ze, haar rok ruischte,
de witte handen had
ze stil, ik luisterde.

[Zachtlichte lentenen]

Zachtlichte lentenen
mogen nu wentelen
aanwentelen,
hooglichte luchten
wolkenlichtluchten,
de lentenen.

Groote lenten met zonlichtbloesems
in fonkellichte vèr vallende blouses
waar hoofden zacht in liggen
donzig en ver als wolkenen,
de grijze stil-sneeuwige,
die in wintermiddagen liggen.

Dàn oogen lichtgrijzig spelen,
open, waarin de vele
doorschijnlicht gedachten vervelen
zich - den ganschen goudgelen
lichtlichten lentenadag -
terwijl de winden verspelen
heel ver vèrre windkrakeelen
zoetzomerig in een lach.

['s Morgens op het witte laken]

's Morgens op het witte laken
doet er een gelaat ontwaken -
dat ligt daar als een waterlelie
op een golf water, op de peluw.

's Middags loopt ze in het bosch te schijnen,
haar oogen tusschen bladen als twee kleine
vuurjuweelen, kijkend in een laan -
bladen ruischen weer dicht, ze is gegaan.

's Avonds lacht ze in een stille
kamer, zonder 't zelf te willen
wordt ze weer droomerig en lacht
minder en minder - zegt goênacht.

[Toen bliezen de poortwachters op gouden horens,]

Toen bliezen de poortwachters op gouden horens,
buiten daar spartelde het licht op 't ijs,
toen fonkelden de hooge boometorens,
blinkende sloeg de Oostewind de zeis.

Uw voeten schopten omhoog het witte sneeuwsel,
uw oogen brandden de blauwe hemellucht,
uw haren waren een goudgespannen weefsel,
uw zwierende handen een roôvogelvlucht.

De oogen in u die fonkenden jong-goude,
het bloed in u vloog wentel-roowiekend om,
de oogen der lucht die antwoordden zoo goude,
boven dreven ijsschuimwolken om.

IJskoud was het - lagen de waters bezijen
klinkklaar van ijs niet, spiegelend onder zon,
schreeuwde het heete licht niet bij 't overglijen,
omdat het snelvoetig de kou niet lijden kon.

De bolle blauwwangige lucht blies in zijn gouden
horenen omgespannen met zijn vuist -
de lucht kon 't wijd weerklinken niet meer houden,
berstte en brak en blauwe sneeuw vloog vergruisd.

De wereld was een blauwe en witte zale,
daar stond een sneeuwbed tintelsneeuw midde' in,
uw goudhoofd naar zwaanveeren ging te dalen -
lachende laagt ge, over het veld, handblanke, blanktande, trantele koningin.

['k Heb mijn oor tegen zooveel stemklokken geleend,]

'k Heb mijn oor tegen zooveel stemklokken geleend,
mijn mond is door zooveel winden gegaan,
ik heb toch zooveel lachen meegemeend,
bij toch zoo heel veel dingen heb ik stilgestaan -
tot ik bij u kwam, o mijn schitterlief,
mijn edelsteenhand, u mijn oogelief,
mijn vonkend rad, mijn vogel vliegend vuur,
mijn schitterlief van altijddoore duur -
en tot de wereld die zoo in mij was
verzameld vroeger als in spiegelglas,
werd gij - ik heb het alles opgehoopt
tot u, het is in u gedoopt
als brandend hout in vuur,
o mijn licht schitterlief van altijdduur -
zijt gij daardoor misschien zoo opgeblonken,
liefdesherinnering tesaam gezonken? -
ik sta rondom u als een vaste muur,
en samen spele' uw licht en mijn getuur.

[Gij staat zoo heel, heel stil]

Gij staat zoo heel, heel stil
met uwe handen, ik wil
u zeggen een zoo lief wat,
maar 'k weet niet wat.

Uw schoudertjes zijn zoo mooi,
om u is lichtgedooi,
warm, warm, warm - stil omhangen
van warmte, ik doe verlangen.

Uw oogen zijn zoo blauw
als klaar water - ik wou
dat ik eens even u kon zijn,
maar 't kan niet, ik blijf van mijn.

En ik weet niet wat 't is wat
ik u zeggen wil - 't was toch wat.

[Dit zijn de bleeke, bleeklichte weken,]

Dit zijn de bleeke, bleeklichte weken,
'k zie de menschen gaan, ze steken
hun schamele hoofden in 't stil daglicht,
elk heeft een ander gezicht.

'k Hoor hoe ze tegen elkander spreken
woorden die bleken en vèr weken,
dan zijn ze weer alle wèg,
en 't is eenzaam als een weg.

Mijn hoofd is leeg en mijn mond is droog,
mijn oogen branden omhoog,
't is koud en stoffig en wit
al dat licht, waarin ik zit.

Mijn hoofd heb ik in mijn handen,
elkaar voelen warm de wanden
van 't vleesch, mijn beenen zijn moe
van 't leven dat ik toch doe.

[Al die grijze dagen]

Al die grijze dagen
met hun stijve lachen
te leven en 't niet te meenen,
maar anders of anders geene.

En toch licht tevrede te zijn,
alleen wat oogenpijn
van 't fel geel lichten -
o 's avonds de oogen te dichten!

['t Is zwart en donker,]

't Is zwart en donker,
kamerdonker als rook,
rood kolengeflonker,
daar boven holt de klok.

Langs de wanden bleekt flauw
een plaat en nog een -
het witte is lichtlauw,
't lijkt alles lang geleên.

Hoor, het leven vliedt,
de klok holt, tik, tik -
zing het jammerlied
van het oogenblik.

[Het was in den zwarten nacht,]

Het was in den zwarten nacht,
de wolken met regenvracht
rolden over de aarde,
die lag in 't donker
als een schip voor anker.

Mijn bloed stroomde in mijnhoofd om,
de zwaarte boog mijn nek krom,
het was of er bloedmoer was
tusschen het voetengras.

[Het regende in de stad,]

Het regende in de stad,
toen kwam er wat
muziek van straatmuzikanten,
die bliezen naar de kanten.

Toen voelde ik den leugen
van vroolijkheid in 't geheugen,
die men als kind eens heeft,
te dansen omdat men leeft.

[Er was toen sneeuw op 't mos,]

Er was toen sneeuw op 't mos,
daarop lag ze los -
Haar lippen nat en open,
de oogen nat en open.

Haar hand tikte den grond,
het trage vingerwit,
haar schouders gingen rond,
in blauw op het sneeuwwit.

d' Oogen beneden mij
paarlig ovale -
Ze leek een stuk van mij
uit mij verdwalen.

[De straalpralende dag,]

De straalpralende dag,
de aardwijde hemeldag,
lente in nooit geziene
licht - het blauw moesseliene
wittig schitt'rend omhoog,
alleen 't zongouden éénoog.

Binnen is kalm gepraal
paarllicht, niet één zonnestraal.

[Het gouden zongezwier,]

Het gouden zongezwier,
een oogenblik,
hoog maakt stil plezier
de leeuwerik.

De zon zwermt in goud goud,
fijn klinkt geklik
van schapebel - in 't goud
hoor leeuwerik.

De wolken gaan stil voort
op gouden grond,
ze zeggen zich geen woord
uit gouden mond.

['t Is alles weenen, de storm, het huis,]

't Is alles weenen, de storm, het huis,
de grijze hemel om alles henen -
voor me een vrouw, hoor hoor gesuis -
ademen stil door al dat weenen.
O mijn hart klopt zoo verschrikkelijk.

O mijn hart klopt zoo verschrikkelijk -
zacht is haar huid, adem als bloemen zacht,
het lichte haar - verlangende oogenklacht.

[Mijn handen zijn zoo heet -]

Mijn handen zijn zoo heet -
mijn oogen branden zoo moe
diep in mijn hoofd, ik weet
niets meer, ik ben zoo moe.

Er zijn stemmen op straat,
wind en hemellicht -
om me is droog gepraat,
mijn gehoor zwicht.

En er is niets in mij over
dan het arme hongrig' verlang -
ik heb het zoo lang, zoo lang,
het wil niet meer over.

[Ergens moeten toch zijn de lichte watren van haar oogen -]

Ergens moeten toch zijn de lichte watren van haar oogen -
Mijn handen zijn zoo heete en drooge -
en het lichte water van haar stem -
mijn keel is in dorre klem.

Het kan toch zoo altijd niet duren
met de brandende uren -
mijn stem is schor,
mijn oogen dor.

[In de verte zag ik blanke wateren,]

In de verte zag ik blanke wateren,
voor me was zacht klateren
van eene stem die ik wel ken,
en daaromheen was 't al stilte en
die hoorde ik nog meer dan 't klein gebeek
van woorden in haar zacht gespreek.
Alles was stil behalve het stemklateren,
daarachter blonken blanke wateren.
Ik hoorde kleine woorden gaan
in glazen stilte diaphaan.

[Avond. De heuvels vallen vaal -]

Avond. De heuvels vallen vaal -
klimt de hemel in praal
hoog naar de sterren,
somber zon laat en rood, verre.

De grijze stofweg
vast in de somber stronkrommelde hei,
boomen voor 't zonrood vèr weg,
waar ik adem en rij.

Geuren, vocht- en kouzoete -
voort gaan de rijende wielen
om de trappende voeten -
oogzwerven en zweetrillen.

[De gonsregen, regen -]

De gonsregen, regen -
het òpbewegen
van bladen als water valt,
de regen valt valt valt.

Zoo in me zelf gedoken te zitten
in 't glanzige niet meer witte
licht - en nooit te beginnen
beweging en niet te bezinnen.

De regen maakt grauwe strepen
in de gladgrauw geslepen
lucht - de gordijnen hangen
treurig, den dag lange.

[Dat kouwe vleesch van een ander]

Dat kouwe vleesch van een ander
tegen m'n drooge handen
en mijn oogen onzichtbaar in den nacht -
dat koele sappige vleesch - en al de kracht
van me den nacht in - 't is als dood,
alles zwart, geen wit, geen rood -
mijn heele hoofd lijkt wel koel,
er is nergens een doel -
zoo lekker zwart is de nacht,
zonder oogen, zonder gedacht,
dat natte nachtbad,
dat verdronkene, dat daggat,
dat rondom dauwig gevoel,
mijn hoofd is zoo lekker koel.

[Ik wilde ik kon u iets geven]

Ik wilde ik kon u iets geven
tot troost diep in uw leven,
maar ik heb woorden alleen,
namen, en dingen geen.

Maar o alzegenend licht,
witheerlijk, witgespreid licht,
daal op haar en laat haar nooit zijn
zonder uw zaligen schijn.

Zij is zoo stil en zoo zacht
als gij en niet onverwacht
zijt ge voor haar - zóó is
het water voor een zwemvisch.

Ik weet niet of zij u maakt
licht, als haar monde slaakt
adem, of dat zij door
u werd en uit u bevroor.

Zij is als de gouden zonmiddag,
een herfstige laatste biddag
van boomen en het graskruid
tot 't zonlicht, hoog boven ze uit.

Zij is het zilveren zwevende
het teere licht blozende gevende
licht, dat hemelhoog is,
goudeeuwig als 't herrefst is.

Haar oogen gaan wijd en zijd
boven mijn starend hoofd uit,
gouden en zilveren lichten
brengt ze op menschengezichten.

Ze weet haar licht niet, ze is
zich zelve wel droefenis,
ik wilde ik kon haar iets geven
verlichtend het donkere leven.

[Het was dien avond zoo stil]

Het was dien avond zoo stil
en de boomen stonden zoo stil - zoo stil,
de hooge lommerde boomen - de vèr-fijnvingrige toppen
naast elkaar en achter elkaar als vingerpoppen -
alles was zoo stil zoo stil
en het gehoekte huis zoo stil
in het heldere licht als water
als droog water.

O die fonkelfijne tranelache gloeiendkoele lucht,
o die fonkelgroene somberharde wreede rustige grond,
daar stond zij in op, daar stond ik op, naast elkaar,
zij in gezonken blikken, in gezonken haar,
met de fijnroode wang, met het neergaande lang
lijnig gezicht - en toen
zeien we maar om het nooit te doen.

We hielden toch eigenlijk niet zooveel van elkaar -
ieder afzonderlijk - alles kalm en raar.

[De grijze lucht als een satijnen waaier]

De grijze lucht als een satijnen waaier
die koel de lucht waait met weinige tranen,
een slappe weeke waaier, zeegrijswaaier,
die langs de wangen waait de natte tranen.

Flapperend staan de waggelende lanen
aaiende bladen, 't òpklappend geblaaier,
pralend groen waait de trantelende wanen
langs boomehage' wankelvoete maaier.

Satijnen lucht is troebel en onklaar,
de regen valt omlaag vol en klaar.

[Daar ligt dat water - dat schitterende water.]

Daar ligt dat water - dat schitterende water.
Zie hoe het schittert, het schitterspreekt, schittertrompettert in de lucht,
in de donzige gonzige fijne satijne lucht -
dat droogzilvere opzwemmende water
in dat rondomblauwe dronkkoude dronkdiepe water,
't is een zee bleek sprekend schuim,
een woordenmond in het ruim
schreeuwende door de gonswind naar het hemelruim,
dat streefwater, dat geerwater, dat wilwelwater,
het valt al voorover met zijn onhoorbaar geschater
te plonzen te lachen met 't gezicht onder water -
o het oogt hoog, pijlend hoog, het overstroomt elkaar,
valt aan, valt aan, ver en ver, daar daar -
en nu ligt het weer schaterend uit te lachen
naar alle kanten, alsof ze wat zagen;
de lucht is boven wittig teer, rondom
valwolken en vèrgaande boomerijen om,
niet heel ver is het àl gestoomde nevel,
molens en boomen even, even.

[De lamp schijnt, de kamer is open -]

De lamp schijnt, de kamer is open -
buiten hoor ik de wind loopen.
De bladen, de flappende bladen,
de flaplentebladen - de flapnachtbladen,
ze zijn groen en ze zijn zwart en slap -
hun natte lippen, 't slap handegeklap -
hoor 't opwaaien, 't alle-weggaan,
daar komen ze weer aan -
het schermutsel in 't donker van zachte wapenen,
het aan elkaar klapperen,
hoor ze in de verte aangaan,
de nacht is heel open gegaan
als sluizen -
langs mijn hand koel gezoen en gestrook,
het licht schijnt als in rook,
't is als om slapen te gaan,
in 't schijnlicht, die vlijblaân, 't opgaan, 't neergaan.

[Aldoor dat metalen ruischen van de metalen stralende zee]

Aldoor dat metalen ruischen van de metalen stralende zee
en het woestlichte gebots, het wreede golfweê,
het flitsige bijtige fijnstralend oneindige,
het zoowijdspreidige vloedendomheinige,
en toch dat volle natte blauwe aangerol,
het sprenkelschuime diep watervol,
't oogfijne ooglavende waterdagen,
daar boven het vlakke luchtvlaggen -
gaande daar dames, wange' als bloeme, dicht voor heen,
parasolzilvere, handekenshange, juweelige in oogschijn.

[De zee buiten grijs, zilverig, regenig, lommerig, in wolke' cirkelgespreide -]

De zee buiten grijs, zilverig, regenig, lommerig, in wolke' cirkelgespreide -
hier, o hier weekelijk, stillekes groen, verwijdde naar 't wijde,
mijn hoofd, o mijn hoofd in de makkelijk zwakke lucht -
mijn oogen zoo koel, zoo beregend voor de lucht,
mijn handen wat warm neerhangende -
o zoo in zoele omvangende droevigheid bij de gangende
rotsige golvebedwaalde zee
ik mijn hoofd in mijn handen dee -
maar het schitterig ruischen sproeiig, de donderritsel,
het klokkend gekabbel, het lekkend tongflitsen -
het bloed in mijn hand is droog -
nu schaduwe, zeevolle zeeïge voor mijn oog.

[De golven en hun òver voorovervallen]

De golven en hun òver voorovervallen
met hun pralend zoo sierlijk zoo dwaas zoo vergeten boven alle
alle alle alle altijd willen wezen,
en het zinken ineen, het heel niet meer willen wezen
maar diep onder andere, alle ze zinken vergaande
met hun doffe trouwe water-menschoogen,
onder elkander elk momplend, onder elkander elk staande,
allen omlaag en omlaag en niemand meer hooger -
donderend gaan ze omhoog naar de eenzame pralende hooge
wereldverlichtende lucht -
klotsende volle rotsende wiegelend gestreept donkerevlakkige water,
volgroen blankschuime, borstig, schuimuitgezogen
water, nog water, maar wordende licht, maar licht,
maar starende liefelijk eenzaam, het stille godswereldlijk licht
van den hemel - en hier het groenstreelig windliggend wègoogend
neederig gras - naar de boomen achterwaarts boogend,
van de stille, grove aarde.

[Leven, zoele omsomberde even inschitterde,]

Leven, zoele omsomberde even inschitterde,
in de luchten, de regene, de zachtstrijkgevederde,
o leven het gevende altijddoor stillende,
o leven dat toch schijnt het altijddoor willende,
het inzwevend kameren, het volop verlichtende
de wegen, waarlangs gaat het eenzaam uitzwichtende,
klaar, nimmer droomende oogenbewegen,
armstrekkend leven, hoofdomvattend, kussend zoo dichtbij aanziend tegen
de wakkere oogen, o schijnend, soms flikkerend, soms even roode,
maar durend omsomberde, oòk zonder noode.

II.

[Blinkend licht splinterde fijn,]

Blinkend licht splinterde fijn,
uitstortte ik in den schijn,
het straalde over mijn oogen, het stroomde langs mijn lippen,
het viel over mijn gebogen armen en handen - mijn tippen
van mijn vingeren striemden zijn teere geweven lichthuid,
mijn hooge beenen riemden het spikklend spatzilver er uit -
en toen was ik in de dagen
waar hàre zoetstroomige bedden lagen,
hare, de jonge gezwollen bladige bloemige roode lent' -
tot me gewend.

Ze ging zoo dansend, zoo armen zwaar heffend lichtend voorbij,
haar stroomende rug, een glijbaan van licht, haar lichtvolle zij,
het ronde hoofd daar van boven,
de omhoog zolende voet -
de vingers zooals lovers
die zénuwig dè wind trillen doet -
en daar kwam ze ook weer aan,
de lucht van zich duwend, over de aarde, luchtbelaan,
in het zware daglicht met haar eigen lachlicht
ademend zwaar alsof ze zong, omdat het haar lippen hóógvol drong,

en de teeder gevelde borsten omhoog
waarlangs het licht langzaam vloog
omdat zìj het was - omdat zìj zìj was -
het roode langzame lichte witte met een beetje goude licht,
en over haar wang en gezicht
gleed het neder omlaag, langzaam en juist daarom traag,
en ze kwam zoo dicht bij me
en ze neerlei me
haar teedere volle borst tegen mijn lip
een oogenblik, want een tip
was ook al veel te veel voor mij,
en ze streelde ook over mij
haar groote omhoog geheven zware maar mij lichte hand,
en ze legde aan mij
heel het uitgestrekte bloeiende bloem-beddige land
van haar fonkelend, gazzend, zonnend, koren-vlammend lijf,
en ik hield me stijf
om niet te vallen, want ik voelde de duizendtallen
van groote bloeddruppels opspringen als een regen in mij -
maar als een plassende stralende regen in Mei
voelde ik toen het licht van haar oogen
door de glimlichte glanzende drooge
luchten over me heen -
't werd stiller om me heen,
ik zag haar gaan, lichtspreidend als een rad van vuur,
verder en verder, zwijmen in dag, overal gelijk vuur -

Omhoog was ze en omlaag,
nu was het overal dag,
boven, beneden - vurig tevreden -
en ik stond alleen met mijn lach.

De dagen.

I.

De zee zoo volkoel in dezen regen, zoo in dit grauwe in dit kouwe wind,
en de zee zoo hoozig zeeïg, zoo donderend volkoel,
zoo zelf, als bewogen volle grauwluchtwind,
zoo omwarend, zoo botsendelkarend, zoo opgaand openbarend, in lucht: gevoel -
van het ronde daar verre, naar het strand hier zoo rechte,
zoo zeker nog eindeloos, hier diep waterig donker,
klokkend mondig spruitschuimig, het slechten
van elkaar, 't opspringen, het dronk er
    het zoute water.
Dat gauwgore water stralend,
met de kettingen schuim opkralend,
van beneden naar boven
en de blikken die meten over
het gaande water dat verre onder de doffe lucht verstomt,
het valt dof, dof, het suist suiskarrend, òmt,
in eens, suizend water, watert alleen suizend, maar in eens òmt, òmt,

en weer òmt verder en verder naar noord en zuid,
daar naar het noorden, het zilverschuimstreepige noorden,
dan naar het zuiden, het wijdopene zeebespreide zuid,
de ooren zijn stil in 't gehoorde, ze liggen midde' in het gehoorde
als dooie schelpen.
Komen zwarte dingen over 't stranden,
flardend, ze gaan al wandelen,
ze waaien van onder, boven zijn ze in het gekamerte
van de donkere parapluën, het gehamerte
der zee gaat achter op en neer, dat zwarte gebots der golfhoofden
daar achter op en neer, op en neer, neer neer.
Weg zijn ze nu, de zee de een oogenblik verdoofde,
en nu het hooren weer,
dofdompelend onder, oprondingen openen,
daar loopen ze uit hun opene
in eens zoo sombere groene klaarinziende smaragdbuiken,
slingeren de strandgolven, de jongetjesgolven, de sluike
wateren de pralende schuimparelende -
maar de zee de groote, de daaltrillende,
de in één dal trillende, zoòwel de kattig regegrijze,
zoòwel de blauwe, de blokblauwe en de grijsijze,
waarvan de lucht is de kussende,
niets is er meer het tusschende,
maar één, één, opgerezene, inmistende,
waar de oogen in zinken, zoo zinken diep-in, zacht teer nat onmiste. -

Alleen langs de dolle witgolven,
in de fellichte wind, door de doffe zandschelven,
moebeukerige hoofdige golven, die òp van de zee komen
en donderend in elkaar slaan, de trommen,
de vellen golfvellen. Met een beetje gelach lachdenken,
koelvreugderig in het stil zwenken,
van de gedachten aan haar in 't rondom leegklaar brein.
De zee met zijn goor alleen grauw zijn,
met het alleene zoo zandfijne strand in het dagzijn -
in dat omsloten door duinen, daar hooge onder het luchtzijn,
daar waar de wolken zoo gaan, tusschen ook het vèrgore noorden,
en het zuid dat ook opkomt met zijn nevelspeel zeespeele, grijsneev'lige luchtige boorden,
en de schepen weinig en klein en de vogels ook klein -
in het lichtstreeperig lichtoogend zeeïge zee, het zeezijn,
dat òpkwalt uit het van onder, opspruit, opkoudt, opgaat,
en dof, dof slaat, stukslaat, in een loom ooremaat.
En nu in het grijze wègwezen van 't plankerig stevige huiszijn,
en in de roodgroene kamer, raamkoude - thuis zijn.

II.

Moêduinen groenflakkerend, witlicht, zwaarzandduinen,
waaizee helm, stille tuinen
van zachte helm in beweging, zachte helm stil zachtwaaiig in zomerbeweeg,
hè, de gaande wind over de duintoppen in het vol leeg
der onderdewolke lucht,
de over den grond daar ver stromp'lende lucht.
Door de blikke ruiten van de beglaasde kamer,
de hangende ramen neer in de kamer,
onder den kap der kamer, de praalruiten
en ook het zilveren verzilverde praalbuiten.
De zwartbezilverde wolken gaan gaan,
en de gronden, de geelgronden, de bewassen wasgronden staan staan,
en de zanden, de lichtzanden, de doorzichtige stofgolfzanden komen aan aan,
en de lichtpralingen wemelen heel omhoog
stilgrijzig, zooals diepoogen, zooals diepgolven, hemelen ze omhoog,
in de stille koele praling van den straalregen dag
den grootzwiependen, reegzwiepigen, reegbundeligen dag,
den volle gevulde, den hoozige, waardoor het zien
horizontaal naar de horizonnen en het hooge zware atmosfeeren-vlien.

III.

De kamer en de tafel zoo guldig wit wit -
en de zee, plàs door de ramen, het gevallen wit,
het wit, het kruiende schuim van de zee door de ramen,
goudig zeeïg hemelig - maar de kamer
van de glazen der ruiten over de glazige tafel
in 't vonkelgezilver, het lijnig gestraal van de messen,
en het zachte geruisch van het praten der staande
menschen - het praten, het praterig zacht langs de wanden,
en een paar vrouwen stil met de roodfijne handen
er rondom toe, en het geschijner juweelig,
en nu het praten ook zelf, het vloeiende streelig
tintelbloedig gloeiheet gevoel van de wangen.
En neer, tusschen twee en dijwarmte -
en de zee zoo goudoogig omhoog in de hooge duinlucht,
over de groengeelduin heen in de teere baaivlucht
van het lijnige daar naar het strand, waar de schuimstruive golven breken,
en door het guldige net, het goudschuime net, de goudkreken,
zooals de ramen daar zijn - en het vluchten òm òm van de achterlucht,
van de kamerlucht om de ooren, de rooie ooren, die fijne kamerlucht.

En zij in het stil praten, zoo bloemfijnig,
stillekes, wèlgezien, het zachte lijnig,
bleeke lijnig, goudhaare lijnig, wangroodlijnig,
de hand tusschen het witte, op het witte,
spelig lijnig, rondgaand lijnig, weelig lijnig -
het geschemer, het zwaardof zitten pàlneer.

IV.

En maar uit in de plassende lucht -
wèg neer onder de grauwe harde hardbladige boomen,
en langs de grauwgoore weg wèg, onder de zilververlichte bladen -
de opslaande witbladen, neergaande bladen àlzwart,
in de grauwe bedorde beslijkte zoomen, -
in de angstige kijkoogen, door 't koubeladen
der zandeduinen die opgaan zoo somberzacht
daarrondom open en tusschen de boomen, waar zijn
de breede vaten des hemels neergezet, waarin fijn
stil even staand heel langzamig de lucht is -
de luchtige grijze omhooge wolkteere tevredenis.
En stil gaan door de luchten, vollippig, neer
de zware oogen, het zwaar lijf, in 't weer,
het landerig, opgaand, neergaand albegin
van 't land, maar niet meer zee, maar grauw dofgoor,
gaan algaande, zweverig gaande, hoofd hoog, door.
En 't even zwichten van de zon zeer ver -
zonschemerig, in sufwolken, als zonster,
zoetbundelig gezweef van licht, ingaand
ingaand de wolken diep en haast niet slaand

daaruit maar stil daarin, zoo week daarin,
in wolkig huis, in wolkalom, in wolkevlin-
deren die groot lom'rig en lam'rig zijn
en donzig en wattig maar altijd fijn
vergaande, waar de aarde is, vergaan,
van hoog de lucht uit, maar dan naar de aarde overgaan.
En aldoor stap stap stap in het verblijf
van stillichtwegen en het kalm geblijf
der boomen en grof gras dat ook blijft staan,
en weeke luchtverblijve woningen die staan
omgeve' door de bladerige boomen om,
die donkerig, ook somberig, met flauw geglom
alom staan onder 't hooge boomgegloor
der hoogre boomen, bladproppig voor 't blikverloor.
En 't weierig koud zijn van het uitgestrekte weizijn,
en daarlangs gaande weidendoogend blij zijn
in de lucht die flauwglimmert, en worden stil,
en het zoo zelf zijn in de wereld die is stil.
En flauwveroogend langs de boomen gaan
en zwindelig en stapvoetend al verder gaan
en lichtvoetig en duizelig en hoofdverloor
maar verder en maar verder onder door;
stilsomber gruizelig het goud bladgruis
schopvoetend door, op zwarte grond van 't boomehuis,
en verder ook de wilde geele grauwe duinen in,
het zandig wittig landig zeebegin.

Stilzitten omkijkend in het hoogteer
omhooge zandig luchtig, hoogteerluchtig, in het meer en meer
van lucht worden, het glazig luchtig heel omhoog -
in 't stilgaan van de oogen, de lippen stil in 't luchtgezoog.
Bleekgaanderig de ziekgezwolle luchtintuim'le wolken om,
de zwaarbegaande blauwbegronde wolken om,
gonsgouderig het uitkomend broeizonnig licht,
het filterend, het sintelend, het cirklend licht,
en om de doffe dikke grom'lende slapen om,
de areslapen, het koud buitenblazen om
der herfstebuitenzwermebuien die daar zijn
en komen stralend in het groote luidendzijn
der straleluchten om en om, om 't zitten neer
der eenzaamheid in het stilleve bleek jong menschbegeer.
En de lichtomlommerde wolken, de doffe uitschijnerige
gaande al minder en minder, en het doorlijnerige
van het goud, het zon, in de lucht die als mijmert,
de zonstreelige, die voor en tusschen en over fleemert,
zoetzemelig teemt, en dompelend verteert -
en 't gevlucht over van 't wolkverzaam, dat vermeert
daar achter vèr het slaapkussend, kristaldof lichtstreepheer -
gaande ze over langs het blauw, danserig, zelf wat blauw, wolkenal, meer en meer.
En de lucht als vallende flauwvallende deinzende,
als armspreidende, weekvervallende, huichelwetend lichtveinzende

maagd òm neèr, met de hooge kwijnoogen
zoo verzilverd omlaag en haar teere drooge
aanraakvingeren teer in het drooge hoofdehaar.
En 't hoofd zoo klaar als een kaars, als klare brand,
en volgloedend maar koudkoelend de enkle hand
die neergaat aan de zij. - Wittig en bloemig bloemedoorschoten,
bloemwittig als bloeme' in rondgega, bloemgeope, als bloemgegaap,
de lucht - als weeke vlam van vlammeslaap
de lucht van ver.
Maar de duinen geellichterig, schaduwig in het opgega -
bewassen flauw, groenkranserig in 't lichtgevla
rondom van 't wit geglim dat overstrijkt,
en heel ver over 't helmig als het zeeïg lijkt.

V.

En de bestraalde ochtendzee -
de zee, de zee, de stormzee, zeeïg, siszée, grijnszée, stormschuim, huilschuim, bruischzée,
heetzée, keelzée, hoogzée,
in de ronde verronde horizonnen -
in de morgenzon, de luchtzon, de witzon, het dag, het witdag, -
met de grijze schuiten voor de heeschzee,
de strande straktouwen -
het zanderig zand, het plat strand, het opgaand opvouwen
van het ronde geel zand, het stilgeel, windspeel,
helgeel, grijsgeel, blauwgeel in 't nevele, in het witnevel héél,
het heele gezameld' der lucht, der zoutzee, van den grond,
te zamen gezameld in 't ver, in 't allerverst aan 't rond -
hè, de wijde, verwijde, het klaarprale golf,
het groengegolf, witbeplast, zonbeplast, over 't land uit zonbeschenen,
het schuimebespreide, het beddig geglijde,
en daar langs het samen te gaan,
de teere vleeschvoeten zoo dik, en het stil grijs beschenen
lijf, en haar lippen dwars in het lucht ontmoeten.
Zij niet vragend, rood, vol tevreden -
met de blanke oogen, de groote ronde, geheven
in 't hoofd, en stil de hand terzij weggeven:

‘daar, daar heb je 'm’ en die daar beneden,
maar zij kalm voort, oogkoel, tevreden
als weggegeven en een zacht fijn lachen
een rood lachen bezond door het oog als dagen.
En samenzitten en zij teer met de handen
aaien over het harde vel van den ander,
met het hooge gelaat, het fijnvelbranden
stil in de lucht, en de begeerige hardwitte tanden
op elkaar en de lippen hoog omhoog en ver neer
als bijten, maar zacht zoenen - ‘wou je liever niet,’
zegt ze, de blinkoogen en het gespannen schijngeelrood vel,
de oogen dichtbij in een grijze brand, plashel -
en het overgegolf hoog neer van het zeeverschiet.
Het wit van de zee die komt te voet
als een zee ver weg, als een zeevlak opgesproeid
over zijn oppervlak met het krallende brallende schuim,
met het donkergroen witvlaggend pluimegetuim'
mel over elkaar.

VI.

En de koele luchten, de eenzame windluchten in,
met de groote bebladerde boomen in,
en overal de eenzame goude lucht rond,
daar bij de zon vol vergaand eenzaam goud,
als geblazen uit een groote koperen mond,
en verder waar het donkergrauwt en blauwt
in de wolken - het groen wèg over de stille sidderaarde -
daardoor aldoor door met de opene natte mond,
en het lijf klam in de kleeren, zoo heet, zoo uitgaand, zoo
vèrgaand rond.
En zij daarnaast kostbaar met het ivoren bleek vleesch,
geweten daar onder, en het hooge roode gespannen vleesch
daarboven van het gezicht en de klare oogen die staan
en als ringen open door de immense lucht gaan,
stappende al stappende in de goude alleene vergulding,
daar in het gebladerte, het valgoud gebladert, de dulding
nog aan de boomen in herfst, maar weldra het zichtbaar geval
van het kruimige guldige krakende ontal bladtal,
en de natzwarte paden met even stil het geel
en het dofgoorblauw gekijk van het bloemekind, het eêl
leven in het kletsnat.

En zij het voetengewip, het handegeslip
omhoog in het hoog, luchtige, sombere lucht, dat hoog
gega van de roode handen en soms even het komen
van de woorden over de ronde gerimpelde lipzoomen,
en de eeuwige goude lucht gespreid geblazen uit de zon,
en vèrverwisselend met de gawind de donkere kom,
de komkomme' in de hooge blauwfluweele lucht,
wèg over den hemel daar naar de bosschen toe,
ver van de duinen, de edele geele duinen moe
neergezonken en opgebalsemd in het eenzaam teerwit,
teerglinsterig wit van de lucht, de kraakzind'lijke lucht,
die stil als een eenzame denkerig neer neerzit
over de duinen.
En het koud van de woeste verkoude avond die komt,
somber en kouwind, in zweetkou neergebromd,
brommen als een eenzame voorbij,
en het eenzaam te zamen naar huis geglij
van zij en het wezen zelf, en het laatste vlambloedend gevoel
van het samenwezen verzaamd door het harde koel
zijn van de wereldlucht,
de volle dikke altijd hèr en dèr vloeiende lucht.

Gingen de straten heen in eindeloosheid,
geelden lantarens in de weeke voosheid,
schudde het hoofd ter neer ter wederszijde,
waren mijn lippen wezenloos in lijden,
rezen de boomen grijs, eendrachtiglijk,
kuste de voet den grond in 't denkend neder-
vallen al voort en voort in stille veder-
en val, de zoete oogen omdofd donker
door de oogluiken - hoog glom uit het lonker
van de omwinkelingen, zoet omlachend
pijlde de wangen langs het fijne prachend
stralengetal. Ik lachte lachte lachte
vergankelijk. - De zoete nevel wachtte.
Een flauwe nevel leekte, de zoete weele - weelige.

De grijze luchten hongeren
en dompelwolken verlengen
en takkeboomen verwijdren
zich in hun arme neigingen,
de op uit den grond geronde
vergaande in horizon.
Verscheurde velden liggen
tusschen zwart oogende heggen,
laatst hemelwit verlangert,
langs de weg de avond hongert.

De zonnezweemen
eev'nen geglinster,
het glaze venster
is zomergeremel.

Het stille slijpen
der stemmende musschen. -
Het witte rijpe
licht is overal tusschen.

In zelfvergeten hoekje in den geur
der eiken, klein gezeten en ver voor
het groot tooneel der vaste massaas boomen -
zie hoe ze met hun ommegangen droomen
buitenwaartsche, de zilvre luchten in -
eerst zijn ze boomen, dan reeds het begin
der zilvre lucht. En andre liggen verder
en zijn hooger en samener en wijder
uit. Terwijl de aangedreven avond komt,
de groene boomen klaar staan, wachtend stom.

Terwijl de wind scheen en de bij bromde,
'n stil oogenblikje van geluk gevonden.
Daarna ging de lucht open en ik zag
duidlijk de boomen staan tot in den dag
in hun doorblankte grootheid vaag en ruig,
en 't heerlijk land der wolken vaag en stug
bedreven door grauw' and're, de zon scheen
en sloeg zich over in onmetlijkheen.
Hoe doodgerust voelden mijn ooren toen,
ik ging en had met alles niets van doen.

De zonn'ge weg met schaduw doorgeschoten;
maar in de zon komen op gaande pooten
sierlijk de schapen, en hun diep geklingel
maakt naast de weg in boomen oorgeklingel;
ze grazen stil, nu en dan komt gegoten
klingelen uit de wol, hun zoet geklingel.
Voortgaande wordt de weg zeer grazig zacht,
de boomen die ver weg staan, bovenrandrig zacht.

De lucht is vol met onvolkomen drang,
de schepen stijgen op, de zee is één,
te saam gevloeid, te saam gewaaid, de reeën
zijn er niet meer en niet der wolken zang.

Als pijpen staan er vol sissende zang
boven der golven scherpgeklotste zeeën,
indringend zijn de hooge eeuwigheên,
en 't gaan des broozen waters is in gang.

Ach dat wij waren in den hoogen hemel!
Het is hier veeg op alle deze welven.
Wat zijn ze diep daar al die duinedelven.
Het lijkt hier werklijk op den hoogen hemel.
Zijt ge het, zee, met warm armoedig slaan,
ompaald van gloor en aldoor door tot aan?

In de stad met het zilverig oogerondkijken,
de teere omhooge volneergeblazen zachtgerande wolklucht, 't strijken
van de blauw wittigbespeelde lucht.
Hoe heerlijk. Het stille hoogdroge roodwange door de lucht.
Met moeie voeten, maar warm lepelende lucht;
stil langs de huizen, de lichtglazen, de donkersteenen,
dat donker geloop naast, er over henen,
dof het hoofd, laagdof, slaapdof, maar heerlijk de lucht
in de stad langs, op het water over, van omhoog door de blauwe lucht.

Hoe zacht bij het vonkeschijnsel,
en bij vallen van het windsel
muziek, te luistren en te zoeken
naar de stille zin van sprooke!

De onschuldig 't hoofd te wenden
zittende meisjes, ongewende
te denken, zitten met hun oogeblaren
vol licht en open, onvervare.

Maar toch is mijn hart bang
en beweegt in 't groote gaan
der muziek en heeft verlang
naar het meêre en ongedaan'.

Mijn oogen zijn stil,
ik proef en slik.
Mijn hoofd is licht,
ik ben bijna niet.

De zon, de zon in wit vuur,
en de bosschen met teer getuur
voorovergebogen, vergeten groen,
maar somber dood in het woên
van de vuren.
De namiddaguren
worden verbrand.

Het opene zoo klare aardeleven,
en daarin mijn staande oogeleven,
de warme adem gaat van mijn lippen,
suisen mijn ooren in 't onbegrepen.
De kamer hangt hoog, de stille tafel
staat aan het raam, onder 't gerafel
van de gordijn - buiten is stil liggen
van merkbare dingen aan de wegen.
De lucht is zeer, zeer ver,
't doet zeer, zoo ver -
de oogen gaan terug door het klare
van het verdwalen.

De zilte regen over de boomen,
en ver in den schoot van boomen
dennige hei - de wolkige witregen
door den avond heen, de striemwitregen.

Doodsgezicht.

Zijn teerbruine oogen op zijn weeke wangen,
die zoet lachen naar me van 't oud kinderverlangen,
als toen zijn armen en zijn zoenen waren
hier om mijn hals - zie het zoet lachen wâren
over zijn wang naar mij kinderlijk.
't Lachen gaat over 't bleeke en naar mij vrindelijk
komt het en streelt me achter mijn ooren langs.
Mijn broer. Hij staat in zijn oude lacheglans.

In den grijzen avond was de stad luidruchtig,
de winden slopen den tuin in vluchtig,
als slippen rondom. - Hoog kwam de koude wind,
de takken gingen met den wind.
Brommend was 't gonzen en snerpen
in eens zachter. En hoog stond de stalen hemel.

Het gras heeft den nacht al begonnen,
de tuin is stil bezonnen.
De hemel is onbezonnen,
licht nog zoo ongeschonden.

Boomen wit als boekweit
hangen neer stil in schoonheid,
maar de losse kastanjebladen
zijn schichtig en overladen
van wind.

De mistregen komt verhalend
dwars in de groene gezangen der sparren,
die staan schouderophalend
om 't niets geven van het verwarren.
't Droeft in de hoeken der bosschen,
onverschillig, de doffe schimmele
misten gaan over de schotsen
boomen, die wuiven en òpgaan ten hemele.

De zilver begonnen dag,
de mijn wil omsponnen dag
toont mij vreemds in zijn witte lachen
omdat ik alleen durf wagen
hier stil bij hem te liggen,
nu de boomen groen zijn
en een lichte blonde bebladerde elke schijn
hebben, - nu de middag grijs open is,
hemele wolken over de ergernis
der lichtdorre enkelgroen bewaaide wereld.
Ik voel me als een der heeren
van haar en 't doet me lachen,
lachen, en toch ook vragen:
O dierbare dagen mijner ziel geeft mijn
als een kind uw verrukkenden schijn.

Wankelschrijdend in den wankelschrijdenden wind
en den slagregen. - De warme jeugd van 't kind
vertoonde zich. - Ruischoorend voelde ik gaan
en kijken de oude regendagen. En gaan
mij. De lente was weinig-knoppig
maar vol regen. De herinnering was open
als de dag. 'n Oogenblik was het kloppen
van het hart hoog. En de herinnering
vertoonde zich blijvend als een heiliging.

Als een kind dat de weeke zonde
kent, maar 't staat in het gezonde
licht en 't voelt zich kalm geregeld,
en 't gaat zonder het veel bewegen
van spijt. Soms breken zelfs noch lachen
tot hem in, dwars door de lange dagen.

O wat een groote kracht heb ik gekregen,
ik dank U wel, Gij die daar doet leven
hoog in de stille boven-winde hemelen,
om tot U te spreken uit mijn gemele
stugge keel, om tot U te kloppen uit mijn harte
mijn vage lijf vòl en te hebben mijn gedachten
voor U in 't hoofd. Mijn oogen zijn de allen
voor U, mijn keel is sleepend sterke wallen
voor spraak tot u. De lente hebt ge gegeven
met Uwen boomenzang. Vochten gedreven
is alles en zwaar. Mij hebt ge gemaakt
ook nu weer in Uw oogenblik ontwaakt.

De verre toren staat vast -
ik voel me verbaasd
in de oude tijden;
ik wou wel weiden
de geloovigheid -
mijn hart slaat en warrelt -
en drinken de daaglange rustigheid
    die God had in de wereld.

Is dit het roepen van den morgen? Winden
en doorklonkene geuren zeggen het,
en frischte komend uit de boomen met
de zoete overrijpe geur der linde.

Over de wat'ren rent de welgezinde
windvlucht, door rappe boomen onverlet,
waar 't stil is zijn de boomen tot een bed
zoo stil voor zon: de eiken, de beminde.

In effen opstand dragen ze hun kronen
gehuwd en trotsch met hun gearmde takken,
hun koele stammen of ze alleen wonen.
Onder hun luchtige gerankte daken
tot waar ze hunne beddingen vertoonen
de bovenste, en 't luchtigste genaken.

Het witte westen en de overval
van wolken en er is een dof geweten
over de reeksen boomen van den keten
en van den ingesmolten duinenwal.

Zonder spreken staat 't duidelijk getal
van boomen voor de wijde open reten
die achter zijn en boven 't dwarsche meten,
in 't droevige nevelbegaande dal.

De dag was vol van starre pijnigingen,
verlooren loopen nu de zachte lijnen
over geboomt-bemoste zandehoogten,
die in den avond als de sterke hoogten
van droefheid in langdurig weedom zijn en
stil in de overvallende reinigingen.

Het riviergras waar zich het vee in baadt,
staat stil in de doorrijpte zonneschijn
verrukking-tintlende en onder mijn
zon die zich boven het land uit verlaat.

Hij is wit en rondom hem zonder maat
is het al wit en witter en als wijn
zoo wit, teugende haal ik witten wijn
uit de rondcirkelende overdaad.

Achter donkre partijen is nu schauw,
de bergen lijken 't, maar het zijn de bosschen
achter de zon-doorvlootne velden heen;
als op een bergstad staat een toren flauw
van een zeestadje op de hoogte, bosschen
strekken zich ver als donkre lande-reên.

Weerend zijn de witte omstuimigheden
van den avond en mijn gezicht is keerend
zich naar de wand - en mijn hart is stil leerend
als oog te worden in stille vlakheden.

Het leeft wreed en vol holen zonder reden
is het, en 't eet mij, arme, en oogverteerend,
en 't groeit als boom, als breede kool vermeerend
in mijne zachte en losvleeze leden.

Ik denk mijn hart zal eens nog ginder staan
in alle regens die het meê beplassen,
de bladen zullen rond en hooger gaan
en tegenover en reusachtig wassen.
Een leven is door mij klaarblijkelijk,
mijn wachtend' oogen blaakren rijkelijk.

Op komt de zee met wijdend openkomen,
in 't donkre stevenen zeilende schepen
veel zichtbaarder en in de blauwe sleepen
water is 't hoogste donker opgenomen.

De zomer is op enkele zeestroomen,
de schepen zeilen daar meer onbenepen,
anders ergens zijn nog schaduwde repen
van andre doffe zeilen liefgenomen.

Helder zooals ik eens uit me beminde
buiten me eene schoone hooge groote
meid met eene groot en hoogkinnig gezicht -
Zóó met haar held're ooge' en overwint de
donkerten en de lag're liefde licht,
met haar ronde lichtblaad'ge oogeloten.

De groote wateren zijn ruste-gevend
buiten - het is nu om me wit en groen,
langgeleden rustig is het als toen -
nu ben ik overal gelijklijk levend.

De watren waren om mijn oogen snevend
van huppelingen, nu lig ik tot zoen
te rusten, en mijn vleesch is zonder doen,
het vòl gegroeide mij àllicht vergevend.

In stilte bouwt men nu om me paleizen
waar daar de boomen staan, met vingeren
strijkt en omkant men daar de bladen glad.

En uit de stilte voel ik 't nieuw verrijzen
waarom zich mijne oogen slingeren,
een liefdevol en mij liefhebbend wat.

Mij is het wachten, zal niet uit de volle
wereld iets komen tot me, mededoogen
brengend? Ik sta toch licht overgebogen,
lettend, en merk mijn lichte bloed te stollen.

Nog is de middag niet en niet de dolle
drukte die gaat schuddende aan de boogen
plantengroei van het leven, de gelogen
stad met de huizen davrend doende rollen.

De uitstrekkende stad is heuvelachtig
en ligt over de heuv'len zwaar eendrachtig
en lacht met gouden spitse' uit werpschaûw vachtig.

Zou er niet iets voor mij uit dat alles komen?
Dat wat zoo groot de ruimte heeft ingenomen,
ligt op zich zelf en heeft zijn eigen droomen.

Hoe onzeker is toch het leefgevoel
nu ik den middag van den dag doorkeere
en niettewetend ik me zelve geere
voorover in het wilde, levenszoel;
terwijl ik ademend mijn hart bekoel
met volten en mijn vallende aadmen leeren
mijn innensten die wachten in begeeren
en voelen vullend als het eindlijk doel.

O rust in onrust die mij handen reikt,
vallende van de neergerekte polsen,
terwijl gij kaatsende muziek uitspreekt -
en hooge woordenoten midden breekt -
sprekend tot mij arme en ik voel vol ze,
terwijl me elke hand te trillen lijkt.

De zomer is de tijd van alle rozen
die and're flauwer geuren licht verwinnen,
ze drijven boven op de zomerzinnen
en langs de lippen die heur blad'ren koozen,
wanneer ze langs gaan raak'lings en voellooze
en bladerende om die geuren binnen.
In den zomer zijn de geuren te minnen
en al het sterkere ligt bestaanlooze.

Ik ga en leg mijn linksche lijf te strekken
in de speelschaduws waar de bladren lekken
onder de struiken van de lage eiken,
ik tel de geuren die er vóórbij vluchten,
de zwakke hemel doet zoo lachend lijken,
in 't gras zijn zooveel talrijke genuchten.

De hemel is zoo vast, de volle blauwe,
alleen met wat verward liggende veeren
en haar gebogen uit elkander keeren,
anders is 't blauw, het diepe zalvend blauwe.

De bosschen staan heel ver in 't stille stouwen
en waar men in en weer zich in kan keeren,
en verdre verten liggen zonder heeren
en als verloren doelloos in het lauwe.

En mij grijpt aan begeerte om te hebben,
over mijn hart komt vloeden en het ebben
trekt af - ik wend daarom mijn hoog gezicht
naar 't onbemanteld hangend witte licht
en ga. Het speelt door mij met sidderbeven,
ik voel me door me zelf wanheerlijk leven.

Vlakten van landen en bergen van steden
zijn maar in landen en geven mij niet,
het zwaar verlicht menschen-bewoond gebied:
brekende morgen en brekende heden.

Niet als een koning die van het beneden-
land komt en optreedt naar het hoog verschiet,
waar de slagvaan, die al het land gebiedt -
maar naar 't hart, daar wil ik voortgaan en treden.

De reuken en de winden zijn voor u
en ik ga zeker in mijn vaste liefde
tot u mijn gang met haam'rend hart en ruw -
als tot een wijf dat wacht en mij beliefde.
Ik ga al lang slenterend en ik hief de
voeten, wachtend ga ik alsof ik huw.

De schoone boom die zijn geblaart uithangt,
met grepen schaduw, naar het lage land,
en trossen overhangt naar eene kant,
de opbewogene als wind ze vangt.

Terwijl van hier vanwaar de boom opwangt,
de zon schijnt, zonbeschenen trilt hij, dan 't
loof weer bladstil houdt tot een stillen kant,
tevreden raadsel naar niets meer verlangt.

De winden blazen door uw zilvren stilte,
ik lig tegen uw grond aan, mijne aarde,
tegen uw vasten schouder met mijn schouder.

Pleizierloof maken winden tot gerilte,
daarachter is een vlakte blankgeaarde
lucht, ik zie, zon is van dat al de houder.

Dikwijls loopt 'n meid zonnige dag te denken
en kijkt met verre wijd gebalde oogen
terwijl ze scheef ruikt en er met gebogen
neus bij staat, die de dikke vleugels krenken.

De wijdmogende liefde doet het denken
straf als de hemel blauw en wijd uitbogen,
't vele dat aankomt vult haar stillen hoogen
mond en gaat om het rondelijn lijf zwenken.

Het is dan heerlijk in den blauwen dag,
duizende zijn de toekomende wegen,
eeuwig het bolle bloesem ranke lijf.

Te zien voelt witte lichtgekleede wijf
en houdt de wangen en de armen tegen,
windschaduw ziend en 't bladrend blij gevlag.

Zooals de maaiers 's avonds huiswaarts gaan,
verzadigd krachtig, in het hoog gezag
des avonds met in 't oog vierkant de dag
van licht, waardoor zij zwaaiend zijn gegaan.

Zoo ga ik ook, terwijl de groote maan
kogelend voortgaat langs den stroeven dag
der nacht die 'k even koperhel òpzag,
mijn armen en mijn hoofd zijn welberaan.

Dit heb ik zóo en dit ook zóo gedaan,
mijn beenen gaan nog rustig door het werk,
mijn borst dringt voor, mijn oogen zien naar 't rusten.

De slaap heeft breed zijn dommelende kusten,
daar zal ik als op steenenblauwe zerk
slapen, de schouders moe van 't hangend gaan.

En in het scheemerige zomerlicht
waar takken door hun bladen druipend zijn,
zomergeroes van muziek is en zijn
witten hemel de zon omsluiert dicht.

De populieren met hun loof beticht
van zon, ze hebben een lichtblauwe schijn,
de appelboomen zonder appels zijn
te midden van der boomen groot gesticht.

Het flauwer geurend gras ligt om te grazen,
enkele lelieën ontspitsen zich,
de dichte rozen zijn aantrekkelijk.

De koele lucht opflikkert in de wazen,
de schaduwholen beelden weelderig,
de wind trekt door de boomen rekkelijk.

De heidevelden waar hellingen wonen,
hadden hun ruggen als teugen vol lavens,
en hunne schooten waren als de havens,
hun schooten met hun eenvoudig vertoonen.

En in de lucht waren de gouden loonen,
als zegetakken voor het vele slavens,
bleek in het welvestaan des koepelavonds,
de gronden trokken, de vergeten schoone.

De bosschen en de verre heuvelen
lagen doodstil en zonder schuifelen,
de nevlen op de laagste verten wezen
en zijn scheemring in 't al zoo klaar gelezen.

En achter zijn misschien: duizenden,
dicht op elkaar, ver van elkaar huizenden.

Dag is muziek van wisselende dingen
voor mij, de stemmen en ronde gezichten
waarin 'k me keer, waarin ik ga en lichte
vreugde gevoel buiten in 't windezingen.

Zacht zijn de wisselende vrouwekringen
zooals ze spreken en hun doen verrichten
in huis met hunne hoofden opgelichte,
gelukkige en zachte stervelingen.

Ver en dichtbij hoor ik de schalle-noten
zich oplossen en weeken van de dingen,
mij zelf ontbaren rijtend en omsloten
liederen tot welluidend samenzingen:

Wateren en bosschen, de geele puinen
der huizen en levender menschen tuinen.

Ik vlood vandaan de wereld achter deuren
en nu heb ik bloemrijke eenzaamheden,
maar toch zijn mij nog gapende en wreede
bersten als in gebarsten grond de scheuren.

De stemmen en de blankre ooge' en heure
koele glasheden zonder ééne bede,
pijnigden, daarom ben ik nu tevreden
en voed mijn hart en draag me met opbeuren.

Schoon is het me en om in mijne blanke
gedachten te gaan met de hooge armen
samen voorover als in lichte bosch.

Het kruipt rondom mijn boezem als de ranken
van wijngevende druiven en de warme
vrijheid voel ik. Ik ben gemakk'lijk los.

Ik ruik iets jongs en iets schoons in de bosschen,
en o schoon meisje toch zijt gij het niet,
hoewel 'k u pas en gisteren verliet
met uwe zwarte hare' in zwarte trossen.

Gij waart er op uw beene' en met het losse
raakte ge witgekleed den grond heel niet,
en uw zwart oog dat zulke blikken giet
zag, o gij waart in witte blanke dosse.

De zon en al de schaduw die er is
doen mij gevoelen uw blank glad gemis,
lichte bevallige op uwe beenen staande,
uw voeten buigend, in de knieën gaande,
op me toe overkomend helderheid
van een lachende handtoereike meid.

De grondelooze tonen hoor ik in
middag als schudden hunne hoofden zacht,
en midden in den dag een bromme nacht:
de tonen met hun oog en sombre kin.

Ze omstaan in wallen en drukken zich in
m' over en zijn veel meer dan mijne macht,
hun blazelippen geven dik gedacht,
en moeielijk is voor mij hun volgbegin.

't Hoofd hangt in eindeloosheid van weedom,
de armen liggen nà, maar de begeer-
armen rekken na, hoor de verre stoeten
vluchten dringende op beweege voeten -
oogestroomen liggen van boven neer,
't hart ligt binnen in eigene zee, dom.

De omvattende liefde heeft mij nog,
ik adem, in den avond mij doet schrikken
mijn spraak en 't bevende geluid weer slikken
een vogel's drok gevlucht, ik adem nog.

Ik min zoo - ik ben in des avonds zog
laat en gezonken, om mij henen schikken
de teere luchten en ik voel verwikken
mijn liefde met haar innigste bedrog.

De stille plant, het rechte mensch'lijk dier,
staat in den weggetrokk'nen avond hier
en heeft geen langzaam rukk'nden adem schier.

Maar donker zijn de boome' omnijgende,
de verre stemmen, vogels, stijgende,
de stilte is om alles zwijgende.

Regelmatig gingen regelen wateren
de kust langs, in 't vloedend oneindige,
het water dat zich nooit te reinigen
behoeft - allen, de eerste en de lateren.

Gezichten zaten als gelateren
voor 't bleeke zeeschuime onreinige,
hingen stil met het kalme kwijnige
praten, het stille hangend prateren.

De zee is buiten huis, de eindelooze,
eerst diep en dieper tot het matelooze,
het flauwe land is langs stoffig van 't poozen.

De zee heeft daar de groote strakheden
met blikken en geen enkle zwakheden,
golven der zee, der zeeën vlakheden.

Zij stond en had haar blank gezicht wijd open
met de japon ruizelend om haar beenen,
haar twee beenen die stonden er door henen
naast elkaar vast, zichtbaar door 't witte sloopen.

En haar lijf was geplooid in door het nopen
van gordel en de hals die 't vaste leenen
had, stond recht van het vatend hoofd beschenen -
zoo was ze in haar jong vochtig aanloopen.

Het was om àl te maken uit haar oog,
omwevend en mij voelend als ze keek
lachende en als vergeefsche lange zang
van oogen, maar het duurde niet heel lang;
want opgevlogen ging het in een streek,
terwijl ze ging, langs 't vroolijk blauwe hoog.

Nu rieken eerst de dingen scherp en stekend
onder de donkre, ver van de afgezweefde
wolken, terwijl de boomen dáar opleefden,
wier mollige kronen in het geele weeken.

Het regent en de dagen van veel weken
die hunne blonde oogen als dichtreefden
met goud, verslappen nu in het geweefde
ruischen en vallen van de regenbeken.

En mijn drooge hart schreeuwt,
mijn borst wordt vol èn mijn adem valt
en ik ben zoo hier verlaten alleen,
als beest dat in de vrije lucht schreeuwt
ben ik nu hier, de hemel staat, de aarde dalt
in hare vochtige welgevalligheen.

Zooals de zee met eindelooze deining
een effen vlak balanceerende is,
de opkomende lucht heeft het gemis
aan vastheid door zijn opgaan en zijn kwijning.

En 't maken alle toch ééne verschijning,
in 't felle ruischen van den wind gewis,
het brullend komen en het schuimgesis
van overal samenglijdende deining.

Zoo sta ik hier achter een witten berg
van duinzand in een los bekoorlijk dal,
de enk'le halmen zijn er veel en schuchter,
de berg is hoog met ronden kop en nuchter
zijn de zeegeuren over den zandval,
hier in dit grove zand waar ik me berg.

Ik kom om 't groene hout. Daar is de vrede
voor me, in malingen de bochtpenseelde
lucht en de zon de hooge ongesteelde
bloem en der hoogste bladen lucht'ge schreden.

Het liggend blauwe met zijn vrouwezeden
strekt zich en lacht met de uitdoove weelde
verflauwend tot het niet veel meer verscheelde
van warmte en wolken die het maken heden.

Ik lig en ik lig als in uwe landen
o aarde, met het hoofd in mijne handen,
in uwe winden en in uwe stormen,
in uwe luchten op den grond, waardoor men
zien kan de schoon verlichte ronde boomen
bewegen als de winden er toe komen.

Mijn omvattende liefde heeft genoeg
terwijl ik van het uur in 't andre glijd,
hoewel 'k ze hang, steek ik de armen wijd
alsof ik er in knelde en met me droeg.

Het is zoo licht op mijne armen, ik zwoeg
niet, maar mijn lippen zijn beide bereid
te kussen met een blijvende zachtheid
met kalmen honger zooals 's morgens vroeg.

Zooals de lijnen van den horizon
nu liggen met hun trage slingeringen,
een open vak donker en zonder zon,
waaruit als planten weemoed-slingers dringen,
ligt voor me of ik het wel voelen kon,
het onderling bestaan, mijn en de dingen.

Om nu te slapen met mijn handen over
den grond en achter me door 't lichte haar,
over mijn rug, het sterke waaigebaar
van den wind te voelen, streelenden roover.

Terwijl de zee met woest watergetoover
opdringt lachende met zijn breede schaar
schuim en sissend gebeuken tot daar waar
het lachend is: horizon de zee over.

Vergeten zijn is 't eenig alleen licht -
'k weet hoe die enkle schepen ginder zwerven
die daar wezen in 't zonverwarmd gezicht,
die in het lauw alles dan blank licht derven,
en die voor drang des windes nauw gezwicht,
staan op de stille golven als op werven.

De aarde en de groote halmenris
die haar begroeit in 't afgelegene,
en de zandschemer en verlegene
doode bladen met de reukheugenis.

En de stilstaande zonbevloten nis
der lucht - en mijn in rust gelegene
begeerten, die zoo zijn als regenen-
val, zijn niets nu zij in mijn wezen is.

Haar liggend hoofd en haar tevreden beenen,
ik proef ze, het is vallend stil in me
van smaken en van al te stille geuren,
omheinend in hooge omsloten deuren
zit ik en lig ik want ik min in me,
het licht van liefde zie 'k hoog van me henen.

Koude rilling doorgaat me van de zee,
want aan komen ze de rijgaande koude
golven die kunnen in hun koppen houden
het blauw en 't vuil, schepen bezeilen ze.

In den leegen ochtend gevoelen we
de zon, zooals ze is in de geblauwde
vijvers voor zandbank. Achter, de rondschouwde
lijn gaat, de ronde en als eeuwige.

De watren loopen over wateren,
krallende botst, verloopt in duizendpooten
willende en weer moe wordende schuim.

Enkle rondspatten vallen moe in 't schuim,
ze zijn zoo jong om òoit zich te ontblooten,
maar dwijnen mee, na 'n kijk, in 't klateren.

Aan zee.

In 't land der droomen in het droomenland,
het is als kindren badend in de zee,
met het gekniel van lichtvrouw in gebee,
de lichte armen hoog op de zee, want

er is gezweef van bove' en van de kant
ruischt donkere muziek in om de vree
der wereld, der zonneberuischte steê,
en maakt het een verward doorzocht droomland.

Zachte droomen maken een helderheid
en eene kind-doorlach'ne werklijkheid -
zalig de aarde ware wij op wonen -
en het langsgaande is om ons te loonen -
droomenland is het land der natte zee
waar kindren spelen in rondgaande menigte.

De dagen. *(fragment.)*

Duizelig ging hij de straten over -
Zondagmorgen. - Zondagsch gingen over,
opgekropen, de hooge zwarte wolken.
Hij ging met de voeten als door wolken,
zoo leeg en zoo verloren, door het witte lichten.
Zeer stil en rustig ging hij door de straten,
de huizen hingen voorover lichtverlaten.
Stil hoofderig gingen de zweve-zware wolken,
enkelen waren er nog van menschevolken
langs de straatvloer. - In een hooge wacht
hing zijn hart voortgaand. - Als lantarenwacht
stil zwevend was in àffe straten 't licht. -
Hoog ging hij hangende, en het gezicht
vochtig en koel, de weeke straten heen;
de grachten waren vol en overheen
van sluizen lichtoverbogen, zonneverlaten,
maar even zonbeschenen op hun gelaten. -
Hij ging hoog somber alleen in stilte.
Vroom voelde hij hoog in de achtbare stilte. -
Het zwom van hem in eens uit in de bedenking
der lucht, hij verhief zich in een ranking:
alleen, zoo klaar alleen was hij nu toch. -

III.

Spinoza's leer.

‘*Substantia infinita extensa et cogitans*
is God, *et infinita ex eo sequuntur.*
Hoc dico, eum adorans et amans,
omnia abjiciens quae a me coluntur.
Per omnes mundos est et cogitat,
et nihil omnium quoe inveniuntur,
quin eius est. Et vivit, *et amat*,
si quid vivere est. Eius amorem,
est sola ratio nostra, quae aequat,
quae, *sicut Deus*, *non sentit dolorem.*
Per matutina tempora expergiscens,
ratio nostra Deo cantat honorem,
et felix vivit cor, *non defetîscens.*[1)]

1) ‘Het oneindige uitgebreide en denkende Bestaande,
is God, en oneindige dingen volgen uit hem.
Dit zeg ik, hem aanbiddend en liefhebbend,
alles verwerpend wat door mij geëerd wordt.
Door alle werelden heen is hij en denkt,
en niets van alles wat gevonden wordt
of het is van hem. Als iets leven is,
dan leeft hij en heeft lief. Zijn liefde
is het onze rede alleen, die evenaart,
die evenals God geen smart kent.
Gedurende de ochtenduren ontwakende
zingt onze rede eer aan God,
en gelukkig leeft het hart, niet moede wordende.

Daar de gedachte is, zoo denkt ook God,
en daar hij alles denkt, zoo weet hij alles;
de onveranderlijke is hij tot
de dingen dezer werelden, die talloos
worden uit hem, gehoorzaam aan het lot,
zijn eeuw'ge wet en leven, altijd dwaalloos.
Men kan niet zeggen dat ze worden tot
iets omdat hij ze denkt, want in hem samen
zijn altijd daad en begrip, - en gebod
dat eeuwig is, kent geen tijd en beramen.
Hij, die alles begrijpt, is zonder tijd,
alles brandt in hem als gelijke vlammen,
en zijn bestaan is zelf de eeuwigheid.

Hij kent de zon en al wat staag verandert,
elk deel van hem, want 't is van hem, is krachtig
en werkt op anderen, en zelve wandert
eeuwiglijk - maar niet één ding is almachtig.
Maar Hij wel, en hij heeft een groote liefde
voor zich, omdat hij is zich zelf gedachtig. -
De mensch begeert naar kracht; als hem geriefde
dáárin iets, is hij vroolijk, slaat aan 't treuren
wanneer iets zijn begeerte naar kracht griefde -
omdat hij goddlijk is, - maar voor zijn deuren
staat niets dat hij kan kennen; zoo vlien tranen
en lachen van hem, naar wat komt gebeuren,
en zijn begeerte naar macht wordt een wanen.

Uit zuivre kracht, uit de gedacht van waarheid,
die zoo klaar in ons is als heldre wat'ren,
komt de gedachte aan God, onze klaarheid,
uit ons aandoenlijken naar boven klat'ren.
Uit zuivre kracht erkennen wij in Gode
het algemeene, en zwemmend in zijn wat'ren,
ontwaren wij, eerst voor zijn aanzicht bloode,
als een uitspansel: vrede, vreugd en liefde.
Daaruit komen, als drie der vreugde boden,
moed, zelfbeheersching, adel. Levensliefde
uit kennis doet de vreugd het leven duren.
Uit de God's kennis ontstaat Godes liefde,
dat is de zaligheid die kent geen uren.

God mint zich zelven, zou hij meer beminnen
een deel dan 't ander van oneind'ge deelen?
Bedenk dat deelen zijn alleen voor zinnen,
voor God is 't eindeloos zonder verschelen.
Maar naar ik krachten heb, bemin ik mij
ook meer dan vroeger, daar ik sterker ben.
En mijn gedacht is God's gedacht, dus hij
bemint mij meer naar mate ik hem meer ken.
Mijn kennis is mijn kracht en liefde tot hem,
en als ik mijn gedachten naar hem men,
prijs ik hem denkende met stille stem.

God is eind'loos, en heeft zich zelf te danken
alles dat in hem is, dat's eindeloos.
Dus mint hij zich, zijn oorzaak, zonder wanken.
Hij is vol liefde, stil en sprakeloos.
Zijn natuur is, en niets anders, Volmaking
is dit de allerhoogste, schadeloos.
Zijn liefde zelf is zijn tot zich genaking
met zijn gedachte. En zijne gedachte
is hij. Dus is ook liefde zijn volmaking. -
Hij leeft en wijdt zich zelve zijn aandachten.
Uit alles van hem volgt iets, de openbaring
is dat van zijne eindelooze machten,
en van dat alles heeft hij de ervaring.'

Dec. '92.

‘En nu deze waarheid dus hier zoo staat,
dat God is eindloos geest en lichaam, nu
daagt er misschien iets van 't geluk in u,
dat gloeide op het zacht denkend gelaat
van allen die zoo begrepen Gods staat.
Waardoor hun stem zooals een wind zoo luw
zeide dat elk ding schoon is, geen schaduw
ergens; dat schoonheid eeuwig vreugde had.

En gij ziet achter dat gevoel een waarheid,
omdat gij voelt dat het begrip van 't ware
vreugde moet geven, en die dingen schoon
dus zijn, die gij zoo ziet in ware klaarheid.
Want schoon zijn immers die dingen die baren
vreugde, als ze zijn in ons metterwoon?’

‘Altijd bewege' in ons aandoeningen,
wij voelen een lichaam worden aangedaan,
wij voelen den lach siddren en de traan
leeken langs den wang. Dus in God, die den
geest van ons uitmaakt, is al dat geken
van onze aandoening. Dus 't voorwerp van
onzen geest is een lichaam, en meer kan
't voorwerp niet zijn, daar hij niet anders kenn'.

Hieruit zien wij dus wat die eenheid is
van geest en lichaam, en hoe de mensch bestaat
uit geest en lichaam - en dat hoe sterker is
het lichaam veel te lijden en te doen,
de geest ook sterker is en meer in staat
om meer waar te nemen en meer te doen.’

‘Hoe meer het lichaam kan worde' aangedaan,
des te meer aandoeningen kent de geest,
want van alles wat is binnen onze leest
kent de geest de aard zooals de zee de maan,
die haar beeld in donkren boezem doet staan
der zee die breed zich welft. En ook zoo leest
de gedachte menig ding, menig beest,
als aandoening van 't lichaam van een man.

En die gedachte sluit dus de natuur
van 't aandoend lichaam en het aangedaan
in zich, want ze is gedacht der aandoening,
en geeft dus niet de natuur van één ding,
maar de gesteldheid van het lichaam aan
dat 't beeld ontving, als de zee der maan vuur.’

‘Dit is dus de Verbeelding, als een Kind
van God binnen zich zelf de beeltnis ziet
van eenig ding, dat is in het gebied
van God. Want, als een beek, die rint,
terwijl 'n fontein zijn volte pint bij pint
er in doet waaien, zoodat wat zich biedt
aan beelden, duizendvoudig wringt en vliet -
zoo is 't dat God de menschziel aan zich bindt.

En, dat 'k wat dwaling is, hier nu beginne
te toonen, wil ik dat gij opmerkt, blief,
dat de verbeelding op zich zelf niets heeft
van dwaling, maar hij die in verbeelding leeft
dat aanwezig zijn dingen aan zijn zinnen,
zooals wie droomt van vijand of van lief.’

‘Opdat ik nu ten duid'lijkste aanwijs
het onderscheid tusschen het valsch en waar,
noem ik alle lichaamsaandoening, waar
het beeld van eenig enkel ding door rijz',
Verbeelding, en ik zeg dat op geen wijs
verbeelding dwalen kan, immers het waar'
onmooglijk, dat iets wat niet was, in 't klaar
wezen van God zou zijn en zijn Gepeis.
Maar dwaling is, dat Verbeelding niet weet
dat 't voorwerp haar niet tegenwoordig is.
Want dacht zij dit, zij zou het aan haar kracht
toeschrijven dat zij zooveel niet vergeet.
Terwijl ze, als ze zich houdt voor het Wis,
weenende treurt bij haar eigen onmacht.’

‘In God, dat Wezen waar de mensch ontvangt
zijn bestaan, als een kind, wat zal hij kennen? -
Slechts de aandoening zijns lijfs. Want hoe 't was, enne
hoe is wat hem aandoet, dat - slechts omvangt
God, die weet alles, wat zich in hem rangt.
Maar al wat er in hem gebeurt, wie rennen
de trappen van zijn bloed omhoog en tennen
afgrond, weet de mensch - dàt 's wat hij omspangt.’

‘Maar God kent niet slechts 't menschelijke lijf,
maar ook zijn geest; immers hij kent alles.
Maar Geest en lijf zijn één, dus 't weten des
geestes en lijf is één. Daarom ook blijv'
de kennis van den geest of van de vijf
zinnen des menschen - immers onze les
zei dat de geest de zinnen was - in des
geestes gebied, die dus zich zelf beklijf'.

Dus ook de geest kent zich zelven niet anders
dan door de ideeën van de aandoeningen
des lichaams, dat hij ook slechts daardoor kende.
Zoo zien wij dus, dat wie waarheid ontkende
te kunnen vinden over geest en dingen,
het werktuig brak, dan welk hij heeft geen ander.’

‘Maar de mensch heeft geen *juiste* kennis van
de deelen van zijn lichaam, die God kend',
voordat hij ze in dien grond had geënt,
die nu geworden is tot dezen man.
En de gedachte der aandoening kan
de juiste kennis van het aandoenend
voorwerp niet geven, zooals God het wendd',
als weeke leem, van dien tot dezen kan.
En toch bemerkt de mensch geen enkel ding
buiten hem, dan door de gedachte aan
zijn lichaam als het is in aandoening.
En dus, zoolang hij verblijft in den waan
dien wij genoemd hebben de verbeelding,
kan kennis van iets in hem niet bestaan.’

‘En de gedachte van een aandoening
kan ook niet geven juiste kennis van
het mensch'lijk lichaam, dat ook anders kan
bewogen worden tot verandering.

Dus zijn de gedachten der aandoening
die 't menschelijk lichaam, *wat deel heeft daaraan*,
en 't buitending insluiten, *in den man*
verwarde en geen heldre verbeelding.

En dus ook de gedachte, *of de geest*,
die de gedachte van het lichaam is,
de idee over den geest, *en zij die leest*,
verward van zinnen, *in de ongewiss*'
ideeën der aandoeningen, *zijn duister*
en verwarde en missen klaren luister.’

‘Hieruit volgt dat de menschelijke geest,
zoolang hij van uit de Natuur ontvangt
de dingen, noch van zich zelven erlangt
kennis, noch van zijn uitgebreide leest,
noch iets duidlijk over de dingen leest
in de wereld, maar slechts verward verlangt
naar kennis van waar hij verward in hangt,
gelijkend op het onredelijk beest.

Want door de aandoening van het lichaam kent
hij 't lichaam, lichamen, zich zelven, en
deze kennis is verminkt en verward.
Maar zoo dikwijls hij zich naar binnen wendt,
in zich het algemeen beschouwend, ten
duidlijkste wordt dan de waarheid ontwaard.’

‘*Wanneer de goddelijke geest in een*
lichaam getroffen wordt door wat aan allen
gemeen is, *kent hij èn in die getallen*
èn in zich zelf hetzelfde. Er is geen
troebelheid dus in die aandoening. Een
God is dan deze mensch, *want in zijn wallen*
denkt Zijne geest alleen. Met welgevallen
ziet hij op zich, *en om zich 't godd'lijk heen.*

Er zijn dus eenige gedachten aan
alle menschen gemeen, want alle dingen
stemmen samen in iets. Dit kent de geest.
En 't lichaam dat het meest kan samengaan
met andre lichamen, in onderlinge
gemeenschap, daarvan kent de geest het meest.’

‘Drie wijzen zijn er 't algemeen te kennen:
Eerst door de zinnen. Die kennis is duister,
want de geest ligt gevangen in den kluister
van 't vreemde, en zal zich daar niet aan wennen.

De tweede is door rede te erkennen
wat lichamen gemeen is. Hier breekt luister
den geest binnen, en vangt het zacht gefluister
der Natuur aan, waardoor wij ijlings rennen.

De Intuitie gaat van juiste kennis
van Gods essentie voort tot 't juiste kennen
van de essentie van veel van 't geworden.

Zij zag Gods essentie reeds in de schennis
van valsche verbeelding. Tot het erkennen
van hem, was dit het heil dat haar bekoorde.’

‘Daar God de gedachten der Verbeelding
zuiver heeft, maar wij niet, maar onze rede,
volmaakt als God zijnd, niets kent dan waarheden,
en de Intuitie onmidd'lijk ontving

de waarheid, is de eerste erkenning
de een'ge oorzaak van alle valschheden;
en de tweed' en derde leert onderscheiden
tusschen de valsche en ware denking.

Immers zij zijn als God, die heeft gedachte
van alle gedachten, en helder ware.
Dus ook zij hebben deze helder ware.

En de ware gedachte is die klaarheid.
Wie dus de waarheid heeft, weet dat hij waarheid
heeft, en moet zich voor elken twijfel wachten.’

‘En ik moet opmerken dat op zich zelf
dit duidlijk is. Want wie, die waarheid heeft,
weet niet dat waarheid zekerheid omgeeft?
Of denkt hij dat de idee in het gewelf
van 't hoofd een stomme teek'ning is, niet zelf-
bewust? En wie die in zekerheid leeft,
weet dit, tenzij hij vooruit niet meer beeft?
En wat klaarder dan 't waar, waar hij 't uit delv'.

Waarlijk, zooals het licht zich en het duister
openbaart, zoo het valsche en zich de waarheid.
Zij verhoudt zich, als 't zijnde tot 't niet zijnde,
tot valschheid, wier oorzaak ligt in den kluister
van 't vreemde, dat zij nooit bedenkt tot klaarheid.
Dàn: de geest is deel van den zonder einde.’

Deze woorden hoorde ik als in een droom,
als een zieke, die droomend duidlijk hoort,
wat men ver in een andre kamer spreekt.
In mij drong krachtig ieder woord na woord,
maar 't was mij of mijn bloed van uit mij leekt'.
Mijn ziel alleen hield zich met die vlam bezig,
die als zoo groote kracht was mij aanwezig,
dat zij de kracht van mijn lichaam weglekt'.
In mij was niets dan het begrip van God,
mijn ziel stond naakt, ver van der wereld zoom,
mijn lichaam lag afwezig en als dood.

Terwijl ik op een morgen nederlag,
en mijn ooren naar die woorden stil hoorden,
kwam een man in mijn kamer in, en stond
dicht voor mijn bed. Ik zag dat het de woorden
van hem geweest waren, aan zijnen mond.
Hij stond bij mijne knieën mij zeer nader,
en 'k voelde 'n warmte van hem als een vader.
Terwijl ik mijne oogen op hem zond,
en als een kind aan hem dacht en zijn leer,
met de oogen omhoog nadenkende, zag
ik in de kamer dat er was een méér.

En hij zag ook naar haar, als naar een dochter,
maar zij was meer, veel meer, voor mijne oogen,
zulk een gloed steeg rondom haar leden op,
zulk een glans daalde neder uit haar oogen,
zoo stil en wijs, en zoo schoon was haar kop.

Met hare blikken toond' ze mededoogen,
maar ik zag aan haar kleur, en aan den hoogen
gang van haar bloed en fijnen polseklop,
dat zij niet was dan een dochter van God,
zonder leed en één vreugde; en ik zocht er
bij haar terstond genezing van mijn lot.

Nadat ik jong en teer geboren was,
ontstond in mij het lachen van de vreugd
door 't zien van God's liefelijk aangezicht.
Het zoet gezicht der moeder in mijn jeugd
was niet zóó zoet, als dat eeuwige licht,
waarin ik waarheid en een vreugde las.
Door het gelijke worden wij getroffen,
en jong en teer erkennen wij dus God,
de schoonheid zien wij, jong, dus overal.
Ik was de jongling in brandende oven,
ik leefde in liefde en het zacht genot
van te begrijpen God, die is het Al.

Maar de ziel wordt versterkt alleen door rede,
en mannen moeten door onderwijs leeren
wat is, - de scherpe woorden van den vader
en filosofen, geven wie beneden
zit, moed om de hartstochten te beheeren,
God te kennen, Natuur, en zich te gader.

Maar zoowel het vroeg sterven van mijn vader,
als 't ontbreken van wijzen in deez' tijden,
deden mij veel van wat er moest ontbreken.
Mijn oogen die God niete *wisten*, zagen
om vreugd naar schepselen, en vonden lijden, -
'k geloof, ik trad den dood veel passen nader.

Toen 'k ziek was, trad bij mij de kamer in
een naakt man sterk, en 'k zeide zwak tot hem:
wat wilt gij, voor mij zijt ge veel te sterk.
Hij zei: ‘de kennis van God is mijn werk
aan u te brengen, dat gij u met klem
weer aan het leven hecht, en met gewin.
Gij zijt van God, een deel van God zijt gij,
gij hebt godd'lijke macht, gij kunt God kennen
en dus weer beter worden in uw macht.
Al valt 't u zwaar hem geheel te erkennen,
omdat ge ontwaakt uit een zeer duistren nacht,
leer toch hoe groot en hoe lieflijk is hij.’

Het scheen, of als een zachte zuivre zonne
God's gelaat voor het venster naar ons keek,
toen die Moed naakt en deugdzaam nader trad,
en, bij het bleeken van dat visionne,
mij zijne hand toestrekte, en 't gesprek
voortzette, mij wegvoerend, niet zoo mat.

Zooals de drenkeling, die, half aan 't sterven,
meegevoerd wordt aan zijne éene hand,
nog wetend wat het is, 't leven te derven,
terwijl de ander hem het gelaat brandt
met woorden, om hem 't leven te doen erven,
zoo was ik, maar ik meende nog te sterven.

O hart, begeef u in de eenzaamheid, -
zooals een jongling in wien voor het eerst
de liefde ontstaat, en, verbaasd voor het teerst
nieuwe gevoel, van zich zelven wegschrijdt,

en van de jonkvrouw nog het allerverst
wezen wil, om, wat hem in 't harte leit,
te kunnen overdenken om het zeerst -
ga zoo mijn hart alleen, en laat het wijd

der wereld. Sla de oogen in u zelven,
houd wat gij daar voor waar ziet, ook voor waar,
blijf daarin en kom daar lang niet vandaan.

Laat geen verbeelding uw gezicht bewelven,
maar word u over eigen waarheid klaar,
en zie in eenzaamheid haar alleen aan.

Al het begrepene is zuiver schoon.
En er is niets of 't is in God begrepen;
dus het is schoon, ook buiten de begrippen
der menschen, - al het bestaande is schoon.

Schoon voor God, die in zich van iedren zoon
al het bestaande weet, en 't ongenepen
kent - en hij is als een geheel geslepen
vat, dat alles omvat - dus God is 't schoon.

Schoonheid is godd'lijk, en haar vlammen vallen
over de vormen die wij wanklend zien,
terwijl wij Gode te erkennen pogen.

Een enkle maal is het wel dat wij mogen
van hem haar zien, maar door het oog te bien
aan de waarheid, worden dat duizend malen.

Als een moeder die alles in zich sluit,
is God. Hij is de stille en groote
Natuur; in elk ding waarin hij zich uit,
is zijne kracht. Telkens doet hij weer stooten
iets nieuws uit zich. Maar hij bedenkt zich zelven,
alleen en hoog van eenzaamheid omvloten,
want niets dan hij zelf gaat rondom hem welven.
Maar binnen zich is hij van al de voeder,
dat hij door zijn kracht binnen zich doet delven:
Hij is als een zachte en rijke moeder.

Daar de een'ge kracht van de gedachte is,
u te verstaan, o allergrootste Sire,
en poëzie de kracht is van gedachten,
kan poëzie in Uw gedacht slechts tieren,
denkt de dichter in uw gelijkenis.

Er is een wijs van zien naar ieder ding,
welk ook, die niets anders is dan een liefde.
Daarin begrijpt de geest, dat ieder ding
iets heeft als hij, en heeft het daarin lief.
En zou van dat gevoel de waarheid zijn
de oorzaak, is in elk ding iets als wij,
en kennen wij wat 't met ons gelijk heeft,
of heeft 't gevoel zijn oorsprong uit te diepe
oorzaak, ons slechts in 't zichtbare verklaarbaar?

Onder den schijn van de hemelsche zon
zeggen veel menschen dat men van de zinnen
alleen leeft. Andren buigen zich voor ouden schijn.
Zij die wijs heeten, twijflen aan 't verstand.

Er siddert onder alles dat ik zie,
nog iets anders, en dat juist doet mij gaan
al dat andre voorbij mijn oogen, en
ik voel dat ik een van dat laatste ben.

Niet maar eens nu en dan, en in half duister,
maar altijd door, in 't helder licht van oogen,
God te verstaan, dat is waarnaar wij streven.
En zooals schooljongens, die in een zaal
in stilte leeren, en hun hoofd wordt rijk,
in diepe herinn'ring groeit hun kennis aan,
zoo zijn wij allen, en wij trachten helder
diep in ons en elkaar God te verstaan.
Niet de ontroering als een duistre macht,
maar in 't bestaan van God.

Ik die de schoonheid dikwijls zag
als heldere en kleine jonkvrouw,
ben door mijn oogen diep bedrogen,
en kan haar in een langen tijd niet zien.

O tuimeling van mijn gedachten,
o Macht die mij daarin geleidde
en die mij nog misschien daaruit zult leiden,
o schoonheid die ik duiz'lend zie,
schoonheid die ik boven mij voel.

Er daalde tot mij neder uit den hemel
een engel, met houding die ik wel eens
als kind gezien had in een schoon zacht meisje.
Die kwam tot mij, om hare voeten was,
als van bloemen zoo klare, een gewemel.
Maar hare oogen waren toch zóó teeder,
zóó vol, ernstig, en donker, dat ik 't wijsje
harer vroolijke voeten gansch vergat.
Zij zeide, wijl haar oog over mij las:
‘Gij dacht niet dat ik nog eens tot u weder
zou komen, maar het was zoo vol geweens
òm u, dat 'k tot u te mogen gaan bad.

Nu ben ik hier, en laat nu snel dien gloed
van tranen om u drogen, en de lucht
helder worden om u, zooals een bloem.
En laat een ernst, als van een donker oog,
nu wonen binnen u, en uw gemoed
leere' het bestaan van wie mij zond, van God.
Zie, het is niet genoeg dat ik u roem
't bestaan van hem, die ook buiten mij is,
maar zoo gij 't oog over mij heen bewoog,
zooals 'k hier sta, weet ik zeker dat tot
't begrip gij komen zult, hoe hij geducht
en zacht is tevens, en hoe àlgewis.’

Toen sloeg ik 't oog naar waar zij sparklend stond,
helder opgebouwd, zoodat haar japon
doorzichtig was, en hare klare oogen,
helder, kregen voor mij een glans van blijheid.
En wijl ik mijne oogen om haar zond,
zoekende, hoe zij daar was, en ook daar,
en of hare kleuren mij niet bedrogen,
gevoelde ik een zekerheid in mij.
Het was alsof er in mijn armen vrijheid
geboren werd, het was alsof ik waar
werd. Ja, het was, terwijl ik op haar zon,
alsof ik werd in mijn binnenst als zij.

Gij zegt mij, liefste, om deugdzaam te zijn,
en dat ik anders nooit uw groote oogen,
van heel dichtbij, hoe schoon zij zijn, zal zien.
En dat is 't ook, wat, indien iets, wel mijn
kracht om u waard te worden, zal verhoogen,
mij, die u needrig, ver van u af, dien.
Ik loop en zwoeg en werk in uw rijk licht,
ik slaap en waak in u, en, als ik zing,
is 't omdat ik een lach van u ontving.
Want dit is deugd, om altijd uw gezicht
te zien, terwijl ik werk en zweet en zwoeg,
op het gelaat der aard', van 's morgens vroeg.

Van uit Gods wezen, zijn eeuwige licht,
is mij een jonge jonkvrouw aangetreden,
hij zond haar zelve, op haar zachte leden
was hij zichtbaar en op haar zacht gezicht.

Zij heeft haar hand ver van zich opgericht,
tot gelijk met haar schouder, en beneden
was haar lijf stil, maar met een zachte rede
beefden haar lippen in haar aangezicht.

En wijl zij met de hand heenwees, beschreef
zij hoe ik leven moest van nu af aan,
met een lieflijk betooverende stem.

En dat ik kracht zou hebben zoo te gaan,
wanneer, die mij zond, zei ze, ook u dreef,
en ik geloofd' haar, en vertrouwde hem.

Wanneer ik lang met haar gesproken heb,
en heb mijn blikken als in haar verzonken,
en 'k ga dan van haar, dan is er een eb
in mijn bestaan, en 'k ben als leeggedronken.
Maar werklijk is 't de volheid, die ik schep
uit haar bestaan, en hare taal, geschonken
te rijkelijk, die ik dan in mij heb,
waardoor ik ben verwezen en als dronken.

De regen valt in stroomen naar beneden,
ik hoor een ruischen, uren, uren lang,
mijn hart is zoo weemoedig en zoo bang,
de wolken nemen met zich allen vrede.
Er is niets dan een onrust en een warmte
over, in vloed van nevelen vervlood
de vogel, ik gevoel me zooals dood, -
in de natuur is er een groote drang,
ik weet niet waarheen, want ik ben te arm, te
klein dat haar lichaam zich mij verstaan dede.
Rondom mij komt de lente aangezwollen,
en is als een rivier zoo hoog en volle.

In diepe somberheid van regendag,
terwijl ik wegschool diep binnen mijn huis,
heeft om mij heen de stem van God geklonken.
En, hopend uit mijn diepe droefheid, zag
ik naar den kant, vanwaar zijn stemgeruisch
kwam, en ik ben voor hem nedergezonken.
God, die den damp brengt van de winterkou,
zoodat het nevelgrauw de steenen kust,
brengt nu ook eindlijk in mijn geest de rust,
waarin ik zijn bestaan erkennen zou.
En in den dichten nevel, die zoo nauw
rondom mijn kamer staat, en deze kust
zoo eng weder om mij, word ik bewust
van wie zijn vlerken wijd daaruit ontvouw'.

In stilte des avonds is mij gekomen,
terwijl ik in mijn stille kamer zat,
in mijn gevoel terug een groote schat,
die ik dacht dat voor goed mij was weggenomen.

Want wie ik zoo lang niet vernomen had,
de taal van mijn ziel heb ik weer vernomen,
en hare klaarheid, het waren geen droomen,
hoorde en zag ik voor mij weer, en bad,

dat zij voor goed nu om mij heen mocht blijven.

Wat is het, dat mij zulk een blijdschap geeft?
Is het de zon, en 't groote licht des daags,
waarin mij tot in verste vert' niets vaags
meer is, maar zóó dat het ook daar nog leeft?

Of is 't de nacht die telkens mij omzweeft,
met hare stilte of haar windgevlaags,
waarin ik luisterwakend lig, iets laags
dat een verrukklijk luistrend leven heeft?

Zooals een schip dat rondgeworpen wordt,
zooals een vogel die her en der zwerft,
zoo was ik, maar voor mij is opgegaan,
als uit de diepe zee de zon zijn baan
beschijnt, een goed en geluk dat niet sterft.
Hoe was ik in de wereld ingedompeld,
hoe somber was ik, mijn geluk hoe kort,
hoe schaarsch zag ik de eeuwige stralen gaan,
en hoorde slechts de Stem als een die mompelt.

Diep in mijn hart heb ik het toch gevonden,
't geheim, dat als een nieuw en teeder licht,
mij zelf en alles wat ik denk, bestraalt.
Een klare fluistering die mij verhaalt
dat dit de waarheid is, hoor ik zoo licht,
dat ik in stilte zeer gelukkig ben.
En voor het eerst wordt mij iets toegezonden,
zooals een zeker beeld aan hem die dwaald',
o mij gelukkige, iets dat ik ken.

In de neevlen die mijn gezicht verdonkren,
als warme zomernevels door de lucht,
verdwaal ik vaak, en zie de liefde niet.
Maar in het donker hoor ik als een lied,
maar ik gevoel iets in de warme lucht
en op mijn wang, waarvan ik zeker ben:
Telkens, bij dag en nacht, komt mij toeflonkren
die waarheid zóó, dat mijn oog beter ziet
in angst en duister het beeld dat ik ken.

Het zoete licht des middags giet op mij
zich neder, het is winter, maar de lucht
is met een zoeten warmen schijn bevrucht.
En ik geniet de stille mijmerij,

die alleen aan mijn leven geeft waardij.
Het is alsof de wolk, waarin ik zuchtt',
van rondom mij genomen heeft de vlucht,
en of ik haar zie weggaan, zacht en blij.

En door de blijdschap die op mijn hart ligt,
zwelt, evenals een nevel van de aarde
des morgens, in mij op een zekerheid.

En 't is mij, of ik nu eindlijk ontwaarde,
wie ik ben in de wereld en het licht,
voor het eerst ooit, of na een langen tijd.

Van uit den boezem van de wilde wolken
stort nu de regen, en de zuidewind
gaat huilend door de vogellooze lucht.
En voor den winter siddren reeds de volken
van Noord-Europa, schoon hij pas begint,
dien de arme en de schaamle boer ducht.
Maar in mijn hart ontstaat 't begrip van God,
en ik vrees niet, maar breng in aandacht tot
en in stilte tot hem mijn wintersch lot,
waar ik hem zie in regenheldre lucht.

Zooals de zomer uit de zachte nerven
van bloem en blad wegsterft, en in den ether
verdwijnt, zoo is uit mij de oude liefde
verdwenen en voel ik haar nog wegsterven.
Maar ied're vezel, ontwakende, heet er,
binnen mij welkom een nieuwen Geliefde;
het is alsof door mijn leden opgroeit
een nieuw wezen, en dat mijn ooglicht bloeit,
en het in mij bukt en mijn voet nieuw schoeit.
Wat in mij leeft, het is een nieuwe liefde.

In diepe stilte, in het fijne weder
dat om de aarde hangt, voel ik mij stil,
en eindelijk dan toch, gezonder worden.
Mijn geest ziet helder, en binnen mijn oog
ontstaat een nieuw en helder brandend licht.
Eindelijk kent mijn geest dan toch zich zelven
en God, en binnen hem zie ik opstaan
alle wezens, en 't is dit zoet begrip
dat mijn geest en mijn lichaam beter maakt.

Hoe heeft één man en door de tijden heen
mij dit geluk gegeven! - 't is alsof
hij uit de nevelen van het verleden
nog leefde, en mij als een levend man
aanwezig zijn diepe gedachten bracht.

Voor mij uit zie ik als een nevel hangen,
en ik sta peinzend stil, en ben in wolken,
en ik verzet mijn blijvenden voet niet.
Schoon is het om na den storm en onweder,
nu, zeer stil staand, rustig aan God te denken.
Ik peins en denk over de nieuwe wegen,
zooals een reiziger die leunt en rust,
en zie ze in een half licht liggen vóór me.
Een licht van God heeft mij de ziel omgoten!

Zooals des morgens in den koelen herfst,
de groote wolken stilstaan, opgezwollen
van uit den horizon, de lucht is stil.
En zooals 's avonds 't licht begint te trillen,
dat aangestoken wordt binnen een stad,
iedere vlam brandt krachtig, rond, en helder.
Zoo is voor mijn oogen 't bestaan van God.
En zooals 't kind, dat nog maar wanklend loopt,
maar dat de krachten krijgt, doordat 't de moeder
met vollen boezem niet verre ziet staan.
zoo loop 'k tot hem, en ik ontvang zijn licht
op mijn gelaat, dat ik tot hem ophef.

Zóó is hij mij een vaste en ware droom.
Achter al mijne daden en gedachten,
daar zie ik hem, als achter den alklaren
hemel, achter de drijvende wolken.

Terwijl ik wandelde in 't stille woud,
geheel met God vervuld, en met zijn vrede
in mijn nog zwakke maar gelukk'ge leden,
heb ik mijn vroeger leven heel doorschouwd.

En ik heb mij zelven zeer stil toevertrouwd,
dat ik nu zag, in 't zachte licht van 't heden,
dat al mijne gedachten en mijn zeden
slecht waren geweest, schoon dan onberouwd.

En in de schemering die toen zich spreidde,
had ik 't gevoel, dat mijn lichaam de wijde
Natuur, die mij zoo zacht omgaf, niet waardig;

maar dat zij zich toch mijner wèl verwaardig'.
En ik sloeg naar het hemelhoog mijn oogen,
en werd aan mijn diepst zelve, stil onttogen.

En langzaam schreed ik verder. En ik las
de donkre lucht die was voor mijne oogen.
Oneind'ge teederheid had mij bewogen,
en ik voelde dat mijn lichaam genas.

En naast mijn wang, die in het duister was,
kwam op een zachten wiekslag aangevlogen
een geest van moed, en werd zacht in mijn pas,
en vroeg dat hij bij mij naar binnen moge.

O Gij die in alle hemelen zijt,
die op de bergen en in de valleien
staat, en die over de vlakte u spreidt.
Gij, die het zonnelicht des morgens opheft
en het des avonds in de zee begraaft,
Gij, die in lente bloeit in zachte luchten,
en 's zomers woont in warme schaduwen,
en in de vlammen wegsterft in de lucht,
en door de lucht rust met de starre sneeuw.

Die in het schemerlicht onder de starren
zweeft. Gij, die woont op wangen van het kind,
en in de plooien van der moeder kleed.
O Gij die zijt in wat de menschen wenschen,
en in hunne gedachten om een staat
van zich te maken in u als uw beeld!
Gij die zijt in verborgenste gedachten!
Gij die zijt binnen de zilveren stroomen,
die van de bergen naar de aarde storten.

O Gij die zijt te binnen onzen geest,
niet als een licht dat Gij voor ons ontsteekt,
maar als Gij zelve, als de stille vlam
die zich zelf, en al wat wij zien, verlicht.
O kracht van U die in mijn wezen is,
o Gij met wien ik in mij ben tot één,
maar die oneindiglijk buiten mij zijt,
in almacht en in schoonheid en in liefde,
o dat ik u meer begrijp en bemin.

In de sneeuw waren alle duinen wit,
dat zachte dons lag zoo zoet neergezonken
aan al die geele bergen, verre blonken
kruinen, nabij, de korrelige pit.

En aan de hemelen die zoet blauw wonken,
woei 't zuidewindje, zoo heel loom van lid,
dat 't was of 't zomer was, zoo ook in dit
boschje waarin zomergeluiden klonken.

Maar ik lag wanhopende achterover,
ik voelde wel het lauwe spel der lucht,
maar voor mijn oogen was het glanzen zwart.

Want in een wreeden tweedracht was mijn hart,
of ik kon plukken kennis' nieuwe vrucht,
of nog moest zoeken het oude getoover.

Reeds is de winter ons voor goed gescheiden,
de lente ergens ver, aadmende, wacht,
de rulle sneeuw wordt van wit zwart en zacht,
en komt met ploffen van de daken glijden.

In de prikklende lucht, nu zoel als zijde,
die op de stad hangt als vochtige vacht,
komt nu een storm, die langs de breede gracht
zoet regenwater brengt, alsof hij schreide.

Zoet is de toovering van die droefheid,
waarin zoo veel beloften slapend zijn,
in dezen storm, van onbewuste vreugde.

De donkre wolk, welks regen de storm teugde,
hangt zwaar, en gaat in diep gezwollen lijn,
terwijl de doffe stad droomende leit.

Vorstin de lente komt, en vóór haar komen
rollende wolken damp, en daarin geur,
en in de open lucht die dan gebeur'
daarachter, is van haar schoonheid het schroomen.

Telkens een bloem verheft, de slaap benomen,
her, der, het hoofd op met een stil gebeur,
aan den hemel is eene blauwe scheur,
op de aard zijn heldre, maar geen gouden droomen.

Vorstin de lente komt, helder en zeker
het schoone lichaam, twijfelloos van voet
de velden over, die voor haar uit ontbloemen.

Ik drink het laatste wrang nog uit den beker
van smart, voor ik hem wegwerp, en het zoet
geniet van haar, die mij niet meer verdoeme.

De zon is nog niet uit den nacht geboren,
en ik ga tastend door de boomen om,
een zware en witte nevel hangt daarom,
maar door de toppen zie ik gulden kooren.

Geen enkel vogeltje doet zich nog hooren,
maar al het loover staat rechtop en stom
in doodschen hof, waar ik behoedzaam kom,
onhoorbaar rijst nader het zonnegloren.

Daar in de diepte van het mistig grauw
zie 'k Duister staan, zeer vreemd in het koel licht,
en de blaadren en boomen, die zoo nauw
rondom mij staan, zijn raadselen van kracht.
En de nevel, die, fijn, niet wikt of zwicht,
is mij het beeld van 's levens stille macht.

Terwijl ik voel dat ik wel iets meer ken,
en dat het licht is binnen in mijn hart,
is toch de wereld om mij nog zóó zwart,
dat ik weet dat ik nog zeer weinig ken.

Het lijkt een zee, de wereld, zoo verward,
met golven die zich naar den hemel en
ten afgrond went'len, - met hun wilde vaart
weet ik niet waar ik, wat betreft hen, ben.

O hoe gelukkig dat een gouden lamp
toch brandt in mij, waarnaar ik 't zachte licht
der oogen kan wenden, als 't buiten is

te hard en wreed van nacht'lijk duisternis. -
Maar dit is de strijd om daar in dien damp
te vinden het zelfde heldere licht.